

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงสาระความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โดยจะเสนอสาระความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สาระความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย สาระความรู้เกี่ยวกับการอ่าน สาระความรู้เกี่ยวกับการเขียน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 สาระความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

2.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

2.1.2 การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง 2533)

2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย

2.3 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่าน

2.3.1 ความหมายของการอ่าน

2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน

2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

2.3.4 กระบวนการในการอ่าน

2.3.5 ความเข้าใจในการอ่าน

2.3.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

2.4 เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีและจิตวิทยาการอ่าน

2.4.1 การเรียนรู้

2.4.2 ทฤษฎีการอ่าน

2.5 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่านในใจ

2.5.1 ความสำคัญของการอ่านในใจ

2.5.2 ลักษณะของการอ่านในใจ

2.5.3 แนวการสอนและการพัฒนาทักษะการอ่านในใจ

2.5.4 เทคนิควิธีสอนที่นำมาใช้พัฒนาการอ่านในใจ

2.5.5 กิจกรรมการสอนอ่านในใจที่พัฒนาขึ้น

2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนเขียน

- 2.6.1 ความหมายของการเขียน
- 2.6.2 ความสำคัญของการเขียน
- 2.6.3 จุดมุ่งหมายของการสอนเขียน
- 2.6.4 กลไกในการเขียน
- 2.6.5 การสอนเขียนตามรูปแบบ
- 2.6.6 การสอนเขียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6
- 2.6.7 การประเมินผลทักษะการเขียน

2.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

2.1 สารความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดี มีความหมายมากยิ่งขึ้น เป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดความเข้าใจในบทเรียนและได้รับความสนุกสนานจากการเรียน ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยเน้นกระบวนการเรียนภาษาไทยใช้ในการฝึกให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ แล้วฝึกทักษะทั้ง 4 ให้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

2.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้จัดเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ตามลำดับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการสอนกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีเนื้อหาที่เป็นความรู้เกี่ยวกับภาษาให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นได้เรียนตามความเหมาะสม

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้เน้นกระบวนการต่าง ๆ และใช้วิธีสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการแสดงออกทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ การปฏิบัติ ค่านิยม และจริยธรรม กระบวนการที่ใช่มากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยมี 5 กระบวนการ คือ กระบวนการเรียนภาษาไทย ใช้ในการเรียนรู้ คำ วลี ประโยค ความหมายของคำ การนำไปใช้ ตลอดจนความเข้าใจและสรุปหลักเกณฑ์ทางภาษา กระบวนการฝึกทักษะใช้ในการฝึกทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน กระบวนการคิดใช้ในการฝึกความคิดวิจารณ์ในการใช้ภาษา กระบวนการกลุ่มใช้ในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และกระบวนการพัฒนา

กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยว่าให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงและได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยเน้นให้ฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ตามหลักกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมทางภาษาที่ถูกต้อง ตระหนักในความสำคัญ เห็นคุณค่าและความงามของภาษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจเรียนภาษาไทย รักภาษาไทย เน้นให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนทางภาษาด้วยตนเองและพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้น

สมพร มั่นตะสูตร (2526) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึงการกระทำ เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น การเรียนมีความหมายมากขึ้น

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยจัดได้ 2 ประเภท คือ กิจกรรมในหลักสูตร จัดขึ้นในระหว่างที่มีการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดขึ้นนอกเวลาเรียนให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ลักษณะของกิจกรรมจะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนในการเลือกกิจกรรมและมีโอกาสร่วมกิจกรรมมากที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเพื่อนำไปใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นกระบวนการเรียนภาษาไทยใช้ในการฝึกทักษะในการอ่านในใจและการเขียนตามรูปแบบ ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทั้ง 4 ด้านให้สัมพันธ์กันโดยเน้นที่ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน เพื่อเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการกลุ่มใช้ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ในการเรียน

2.1.2 การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กล่าวว่า กระบวนการประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของครู ครูที่ดีจะต้องแสวงหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูต้องรู้จักนักเรียน เช่น ต้องรู้ความสามารถของนักเรียน ต้องรู้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในอดีต ต้องรู้ความสนใจ ความถนัด จุดบกพร่อง และจุดเด่นของนักเรียนแต่ละคน รูปแบบของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อปรับปรุงการเรียนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงได้กำหนดให้มีการประเมินผลดังนี้

การประเมินผลก่อนเรียน เมื่อเริ่มต้นการเรียนแต่ละบทหรือแต่ละหน่วย ควรประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน ถ้าความรู้เดิมและทักษะไม่เพียงพอให้ครูสอนซ่อมเสริมจุดประสงค์ก่อนเรียนหรือพฤติกรรมที่ต้องมีมาก่อน

การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู ประเมินผลความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างการเรียนรู้ของแต่ละบท จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินผลระหว่างเรียน คือเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนแต่ละคน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ครูจะต้องใช้เครื่องมือวัดในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยเลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ เพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นกระบวนการที่สำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของครู โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียน

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทย ฉบับปรับปรุง ระบุเป้าหมายสำคัญที่จะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านค่านิยม และด้านการจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) และการเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2534)

1) ใช้ภาษาสื่อความได้

ให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

- (1) ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา
- (2) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- (3) มีความคิดและวิจารณ์ในการใช้ภาษา

2) เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

- (1) ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย
- (2) เห็นความงามของภาษาไทย
- (3) มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย

3) มินิสัยรักการอ่าน

ส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มินิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความคิดกว้างไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

กรมวิชาการ (2534) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยดังนี้

1) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้องคล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำ แล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน

2) สอนให้ถูกต้องตามหลักภาษา

3) ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่กับการใช้ภาษา และให้รู้วัฒนธรรม

4) ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์หาค่าความจริงและสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิด การแก้ปัญหาและให้มีวิจารณ์ญาณในการใช้ภาษา

5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ

6) ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยการสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย

7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงดงามของภาษา

8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

9) สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน

10) ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ

11) นำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน

12) ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอนในโรงเรียน

13) เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดประเมินผลต้องคำนึงถึงวัยและระดับชั้น

14) ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนของตนเอง เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ

15) ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

16) สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน

17) จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนาน

18) จัดทำหนังสือที่เหมาะสมให้ผู้อ่านมาก ๆ หรือส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้

นักเรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาสื่อความได้เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทยและมีนิสัยรักการอ่าน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต เนื่องจากมนุษย์จะต้องใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ติดตามข่าวสารต่าง ๆ การดำเนินชีวิตประจำวันล้วนแต่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่านไม่ว่าจะเป็น การอ่านตัวหนังสือ การอ่านตัวเลข หรือการอ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งทุกคนจะต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาการอ่านของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2.3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน และมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านดังนี้

Buch และ Haebner ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่าเป็นกระบวนการคิด หัวใจสำคัญของการอ่านคือการที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ทั้งนี้ผู้อ่านได้ความหมายจากการนำสัญลักษณ์ที่อ่านไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งทำให้เกิดมโนทัศน์ขึ้นในใจของผู้อ่าน Harris และ Smith (1997) "คือรูปแบบของสื่อความหมายแลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสารความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน นั่นคือผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนบนกระดาษด้วยภาษาที่เป็นไปตามลักษณะของการเขียนแต่ละคน และผู้อ่านก็พยายามอ่านเอาความหมายที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ความสามารถในการรู้ความหมายของสิ่งที่อ่านขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่าน คือ กระบวนการสังเกต ดู หรือทำความเข้าใจความจากหนังสือ" บันลือ พฤกษ์วัน (2521) คือ "การอ่านเป็นกระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผล ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวว่า "การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกไว้" ชาวล แพทย์กุล (2518) กล่าวว่า การอ่านคือการทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหา และคุณภาพสมองที่พิสดารขึ้นอื่น ๆ ที่เหนือขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย

การแปลความ (Translation) คือ การแปลเรื่องราวเดิมให้ออกมาเป็นคำใหม่ ภาษาใหม่หรือรูปแบบใหม่

การตีความ (Interpretation) คือ การเก็บความเดิมมาเรียบเรียงใหม่ เป็นการมองเรื่องราวเดิมในแง่ใหม่ ค้นหาแล้วเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและความสัมพันธ์กับส่วนย่อย ๆ ภายในเรื่องราวนั้น ย่อเรื่องจนเป็นข้อสรุปได้

การขยายความ (Extrapolation) คือ การอนุมานหรือขยายความคิดให้กว้างลึกหรือไกลกว่าข้อเท็จจริงที่ประจักษ์อยู่ในเรื่องนั้น

ส่วนมณฑา ธงอินเนตร (2528) กล่าวว่า "การอ่าน หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน"

จากความหมายของการอ่านดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของสัญลักษณ์ออกมาเป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งการแปลความหมายในข้อความนั้นจะต้องอาศัยประสบการณ์ร่วมในด้านความสามารถทางภาษาระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนเป็นสำคัญ

2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านนอกจากจะเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญสำหรับไปใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทั่วไป เพื่อส่งเสริมความคิดและพัฒนาสติปัญญา ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการแสวงหาความรู้ ในการเรียนทุกระดับโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ มีห้องสมุดเป็นหัวใจของการเรียน แม้แต่ในชั้นประถมศึกษา การอ่านก็มีความจำเป็นสำหรับนักเรียนมากเพราะวันหนึ่ง ๆ งานของนักเรียนต้องอาศัยการอ่านเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นวิชาเลข วิทยาศาสตร์ หรือแม้แต่หัตถศึกษา

2. เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความคิดอ่านและความฉลาดรอบรู้ ปัจจุบันนี้ ชาว เหตุการณ์ เรื่องราว ความเคลื่อนไหว และความรู้ต่าง ๆ เราได้จากการอ่านมากกว่าจากวิธีอื่น มีหนังสือพิมพ์รายวัน รายคาบ นิตยสาร วารสาร หนังสือต่าง ๆ มากมายที่ให้ทั้งความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้และเกิดสติปัญญา ถ้าคนใดชอบอ่าน และมีนิสัยที่ดีในการอ่านแล้ว การอ่านก็จะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ช่วยสร้างบุคลิกภาพ เป็นที่นิยมนับถือจากบุคคลอื่นว่าเป็นผู้รอบรู้กว้างขวาง มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เพราะมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนจะเป็นที่น่าเชื่อถือ

3. เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน การพักผ่อนหย่อนใจหรือการแสวงหาความเพลิดเพลินเป็นสิ่งจำเป็นสิ่งหนึ่งของชีวิตมนุษย์ การใช้เวลาว่างหรือใช้เวลาที่รู้สึกเหงาอ่านหนังสือนวนิยาย สารคดีเป็นการหาความเพลิดเพลินในทางที่ถูกที่ควร ถ้าโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินได้ผล ปัญหาพฤติกรรมเกเรของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นน่าจะลดน้อยลง

มณฑา ธงอินเนตร (2528) ได้กล่าวว่า การอ่านนอกจากมีความสำคัญในการแสวงหาความรู้แล้ว การอ่านยังมีความสำคัญในด้านอื่น ๆ อีกด้วย คือ

- 1) การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ
- 2) การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึก และความต้องการระหว่างบุคคลกับบุคคล
- 3) การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทำให้ได้รู้และ

ปรับปรุงงานอยู่เสมอ

- 4) การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 5) การอ่านเป็นเครื่องมือในการรับทอดมรดกทางวัฒนธรรม
- 6) การอ่านเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเพลิดเพลิน และมีประสบการณ์

ดังนั้นจึงสามารถสรุปความสำคัญของการอ่านได้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความบันเทิง ที่ช่วยสร้างความสำเร็จในการดำรงชีวิต

2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) กล่าวว่า ในการอ่านบุคคลแต่ละคนจะมีจุดมุ่งหมายของตนเอง คนที่อ่านข้อความเดียวกันอาจมีจุดมุ่งหมายและความคิดต่างกัน โดยทั่วไปจุดมุ่งหมายของการอ่านมี 3 ประการ คือ

1) การอ่านเพื่อรู้

ได้แก่การอ่านหนังสือประเภทตำรา สารคดี หนังสือพิมพ์ และข้อความต่าง ๆ เพื่อให้ทราบเรื่องราวอันเป็นข้อความรู้ หรือเหตุการณ์บ้านเมือง การอ่านเพื่อความรอบรู้เป็นการอ่านที่จำเป็นที่สุดสำหรับครูเพราะความรู้ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมอยู่ทุกขณะ แม้จะได้ศึกษามากจากสถาบันการศึกษาระดับสูง ก็ยังมีสิ่งที่ไม่รู้และต้องค้นคว้าเพิ่มเติมให้ทันต่อความก้าวหน้าของโลก ความรู้ต่าง ๆ อาจมิได้ปรากฏชัดเจนในตำรา แต่แทรกอยู่ในหนังสือประเภทต่าง ๆ แม้ในหนังสือประเภทบันเทิงคดีก็จะให้เรารู้ควบคู่กับความบันเทิงเสมอ

2) การอ่านเพื่อความคิด

แนวความคิดทางปรัชญา วัฒนธรรม จริยธรรม และความคิดเห็นทั่วไป มักแทรกอยู่ในหนังสือทุกประเภท มิใช่เฉพาะหนังสือประเภทปรัชญาหรือจริยธรรมโดยตรงเท่านั้น การศึกษาแนวคิดของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางการคิดของตนเอง และอาจนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตผู้อ่านจะต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกนำความคิดที่ได้อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในบางเรื่องผู้เขียนอาจเสนอความคิดโดยยกตัวอย่างบุคคลที่มีความคิดผิดพลาด เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้อ่านมีความยั้งคิด เช่น เรื่อง พระลอแสดงความรักอันผืนท่อนองคลองธรรมจึงต้องประสบเคราะห์กรรมในที่สุด ผู้อ่านที่ขาดวิจารณญาณอาจมีความคิดเป็นเรื่องจริงใจให้คนทำความผิด นับว่าขาดประโยชน์ทางความคิดที่ควรได้ไปอย่างน่าเสียดาย การอ่านประเภทนี้จึงต้องอาศัยการศึกษาและการชี้แนะที่ถูกต้องจากผู้มีประสบการณ์ในการอ่านมากกว่า ครูจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านเพื่อความคิดของตนเอง และเพื่อชี้แนะหรือสนับสนุนนักเรียนให้พัฒนาการอ่านประเภทนี้

3) เป็นการอ่านเพื่อฆ่าเวลา เช่น ระหว่างที่คอยบุคคลที่นัดหมาย คอยเวลารถไฟออก เป็นต้น หรืออ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดีในเวลาว่าง บางคนที่มีนิสัยรักการอ่านหากรู้สึกเครียดจากการอ่านหนังสือเพื่อความรู้ อาจอ่านหนังสือประเภทเบาสบายเพื่อการพักผ่อน หนังสือประเภทที่สนองจุดประสงค์ของการอ่านประเภทนี้มีจำนวนมาก เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย วรรณคดีประทีปอารมณ์ เป็นต้น

ซึ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านทั้ง 3 ประการดังกล่าว อาจรวมอยู่ในการอ่านครั้งเดียวกันก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องแยกจากกันอย่างชัดเจน

มณฑา ธงอินเนตร (2528) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านออกเป็น 3 ประการ คือ

1) สอนให้เด็กอ่านออก คือ เด็กจะต้องอ่านออกทั้งอ่านออกเสียงและอ่านในใจ ผู้เรียนสามารถอ่านได้ถูกต้อง

2) สอนให้เด็กอ่านแตก คือ อ่านได้รวดเร็ว เก็บใจความได้ พร้อมทั้งนำสิ่งที่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์

3) สอนให้อ่านเป็น คือ รู้จักแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินโดยใช้การอ่านและมีนิสัย

รักการอ่าน

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ อ่านเพื่อพัฒนาเพิ่มพูน ความรู้ ความคิด และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2.3.4 กระบวนการในการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ และสัญลักษณ์ (ตัวอักษร) ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการอ่านไว้ดังนี้

สนธิ ตั้งทวี (2528) กล่าวว่า การอ่านมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- 1) การอ่านเริ่มด้วยการดูตัวอย่างให้ชัดเจน
- 2) การแปลความหมายและเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ
- 3) การพิจารณาเลือกความหมายที่ดีที่สุด ซึ่งเหมาะกับข้อความและเนื้อเรื่องนั้น
- 4) การนำความหมายไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ประเทิน มหาพันธ์ (2530) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการ 2 กระบวนการ ดังนี้

1) กระบวนการทางกาย เมื่อร่างกายตอบสนองต่อสัญลักษณ์ที่สายตามองเห็นแล้วส่งผ่านข้อมูลที่ได้รับไปยังสมอง

2) กระบวนการทางสมอง ซึ่งความหมายต่าง ๆ ของสัญลักษณ์ จะได้รับการรับรู้และแปลความหมาย

พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ (2536) กล่าวถึงกระบวนการของการอ่านว่า ประกอบด้วย

- 1) การมองเห็นคำและตัวอักษรอย่างชัดเจน
- 2) การแปลความหมายและเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ
- 3) การรู้จักเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
- 4) การนำความหมายนั้นไปใช้

ดังนั้นการอ่านเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันระหว่างการรับรู้ทางกายและการแปลความหมายด้วยสมอง

2.3.5 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านนับว่าเป็นจุดประสงค์หรือหัวใจของการอ่าน เพราะในการอ่านถึงแม้ว่าจะอ่านได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่าน ไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ตนอ่านได้แล้ว ก็กล่าวได้ว่าการอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

ชาวล แพร์ตกุล (2520) ให้ความหมายของความเข้าใจว่า คือ ความสามารถในการผสมผสานแล้ว ขยายความรู้ความจำออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นของปัญหา เป็นความพยายามของสมองที่จะดัดแปลง ปรับปรุง หรือเสริมแต่งความรู้เดิมให้มีลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป

Wainwright (อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2535) ได้กล่าวถึง ธรรมชาติของความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่านจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
- 2) เลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
- 3) ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
- 4) สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้
- 5) สรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่ตนอ่านได้
- 6) เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์ได้

สมศักดิ์ สินธุระเวช (2528) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเอาไว้ ดังนี้

- 1) ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับใจความเรื่องที่อ่านแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในขณะที่อ่าน
- 2) พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น เข้าใจได้ถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับสติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความยากง่ายของข้อความ
- 3) ระดับความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ วิธีการอ่าน และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

Smith and Harris (1982) กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อความเข้าใจเอาไว้ 5 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐาน ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางการคิด ผลกระทบภายใน ได้แก่ ความสนใจ ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก และกระบวนการอ่าน

จะเห็นได้ว่าความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่าน สามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

2.3.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านมีหลายระดับ เริ่มจากระดับง่ายไปจนถึงระดับที่ยาก ดังที่นักการศึกษาได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

Dullman, and other (1974 อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับความเข้าใจขั้นข้อเท็จจริง (Factual level or literal reading level) คือ เข้าใจเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

2) ระดับความเข้าใจขั้นตีความ (Interpretation reading level) คือ การอ่านที่สามารถย่อความสรุปความ ตีความ และแปลความจากเรื่องที่อ่าน

3) ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่าหรือขั้นวิจารณ์ (Evaluation level or critical reading level) คือ การอ่านที่อาศัยความรู้และประสบการณ์มาช่วยประเมินค่าพิจารณาตัดสินวินิจฉัยเรื่องราวที่อ่านได้อีกต่อหนึ่ง

กรมวิชาการ (2539) ได้แบ่งความสามารถในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจออกเป็น 4 ประการ ดังนี้คือ

1) การอ่านและเข้าใจตามตัวหนังสือ ได้แก่ การอ่านเพื่อหาคำตอบ เพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่อง เพื่อทำตามคำสั่ง เป็นการอ่านที่ใช้ความจำในการอ่าน

2) การอ่านเพื่อตีความ เป็นการอ่านเพื่อหาความคิดสำคัญของเรื่อง หาข้อสรุปของเรื่อง หาเหตุและผลของการแก้ปัญหา

3) การอ่านเพื่อวิเคราะห์ เป็นการอ่านเพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน ตัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าในสิ่งที่อ่าน เป็นการอ่านเพื่อหาความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความเพ้อฝัน หรือสามารถบอกได้ว่าข้อความใดแสดงถึงการโฆษณาชวนเชื่อ

4) การอ่านเพื่อสร้างสรรค์ เป็นการอ่านแล้วสามารถบอกแนวคิดของเรื่องได้ หาข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

จะเห็นได้ว่าระดับความเข้าใจในการอ่านแต่ละระดับมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนั้น ครูจึงควรนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ในการอ่านให้เหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถในการอ่านของนักเรียน

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและจิตวิทยาการอ่าน

ทฤษฎีและจิตวิทยาการอ่าน มีส่วนช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ ของการเรียนรู้ สามารถนำแนวคิดนั้น ๆ ไปเป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดในการอ่านแต่ละครั้ง

2.4.1 การเรียนรู้

ประติพันธ์ อุปรมัย (2530) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นอาจเกิดขึ้นจากการลองผิดลองถูก การถูกวางเงื่อนไข การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ หรือเกิดจากการเลียนแบบก็ได้ ซึ่งการเกิดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ นั้น สรุปได้ดังนี้

1) การเรียนรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูกนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ จนกระทั่งเมื่อผู้เรียนพบหนทางที่ถูกต้องหรือเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะนำเอาวิธีการนั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาประเภทเดียวกันกับที่เคยเกิดขึ้นแล้ว

2) การเรียนรู้ที่เกิดจากการวางเงื่อนไข เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนถูกวางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้นั้นอาจจะเป็นการให้แรงเสริมหรือการลงโทษที่ทำทันทีหลังจากที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

3) การเรียนรู้ที่เกิดจากการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ย่อย ๆ สะสมอยู่มากพอ และประสบการณ์ย่อย ๆ เหล่านั้นมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอยู่

4) การเรียนรู้ที่เกิดจากการเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเลียนแบบตัวแบบแล้วได้รับผลของการเลียนแบบเป็นที่น่าพอใจ จึงนำวิธีการที่ตนเลียนแบบมาใช้ในการแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

ในการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ครูต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในตัวผู้เรียน ซึ่งปัจจัยภายในที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น มีดังต่อไปนี้ (ประติพันธ์ อุปรมัย, 2530)

1) วุฒิภาวะและความพร้อม วุฒิภาวะ เป็นความเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ เมื่อรวมกับความรู้พื้นฐานและความสนใจของผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียน ซึ่งการสอนที่สอนเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนจะทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจมากที่สุด

2) เชาวน์ปัญญา เชาวน์ปัญญา เป็นระดับความสามารถทางสมองในการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีระดับเชาวน์ปัญญาแตกต่างกัน คนที่มีระดับเชาวน์ปัญญาสูงย่อมจะเรียนรู้และเข้าใจบทเรียนได้เร็ว และดีกว่าคนที่มีความเชาวน์ปัญญาดำกว่า ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กในห้องเรียน

3) การรับรู้ การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลรับสัมผัสสิ่งเร้าและใช้ประสบการณ์ หรือความรู้เดิมแปลความหมายของสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้น การที่ผู้เรียนจะรับรู้ได้ถูกต้องหรือรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าในขณะรับรู้ และลักษณะของผู้เรียนในขณะที่จะรับรู้

4) อารมณ์ อารมณ์ หมายถึงสภาพที่มีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีทั้งอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ เมื่อผู้เรียนเกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น อารมณ์จะกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นอารมณ์ของผู้เรียนจึง

มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่ที่ว่า ถ้าผู้เรียนอยู่ในอารมณ์ที่ต้องการจะเรียน ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับบทเรียนและตั้งใจเรียน

5) ทศนคติ ทศนคติ หมายถึงสภาพจิตใจของบุคคลที่มีผลมาจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ถ้าผู้เรียนมีทศนคติที่ดีต่อผู้สอน วิธีการสอน หรือบทเรียนที่ตนต้องเรียน จะมีอิทธิพลทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น หรือให้ความสนใจต่อบทเรียนหรือต่อการสอนนั้น ๆ

Thomdike (อ้างถึงใน ประสาร ทิพย์ธารา, 2533) ได้ตั้งกฎแห่งการเรียนรู้เป็นกฎใหม่ 3 กฎ (The Three Major of Learning)

1) กฎแห่งผล (Law of Readiness) หมายความว่า เมื่อการกระทำใดทำให้เกิดผลเป็นที่พอใจจะเกิดการกระทำนั้นซ้ำอีก แต่ถ้ามการกระทำใดให้ผลไม่เป็นที่พอใจก็ทำให้กิจกรรมนั้นลดลง

2) กฎแห่งความพร้อม (Law of Effect) กฎข้อนี้มีความหมายว่า เมื่ออินทรีย์พร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหากมีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมนั้นก็จะเกิดความพอใจ ในทางตรงกันข้ามถ้าถูกขัดขวางไม่ให้แสดงพฤติกรรมก็จะเกิดความไม่พอใจ

3) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎนี้มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “กฎการใช้และไม่ได้ใช้” (Law of Use and Disuse) กฎนี้กล่าวว่า หากว่าร่างกายได้กระทำพฤติกรรมนั้นถูกต้องเสมอ ดังการทดลองของ Thordike ที่จับแมวขังไว้ในกรงชั้นแรกกว่าแมวจะหาทางออกได้ก็ต้องใช้เวลาาน แต่เมื่อมีการฝึกหัดทำบ่อย ๆ แมวจะหาทางออกได้ทันที

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “พฤติกรรมใดที่กระทำบ่อย ๆ ย่อมเกิดความชำนาญ” พฤติกรรมที่ทอดทิ้งไปนานย่อมจะกระทำไม่ได้ดีเหมือนเดิม การกระทำต่าง ๆ ถ้าได้มีการฝึกมาก ๆ ความรู้ความสามารถย่อมดีขึ้น แต่การฝึกหัดนั้นต้องฝึกด้วยความเต็มใจและตั้งใจจริง ๆ จึงจะได้รับผลอย่างเต็มที่

จะเห็นว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจเกิดได้หลายวิธี เช่น การลองผิดลองถูก การถูกวางเงื่อนไข การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ และการเรียนรู้ที่เกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งในการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ครูจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งภายนอกและภายในตัวผู้เรียน

2.4.2 ทฤษฎีการอ่าน

การอ่านเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการประกอบกันเข้าอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่ง สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527) ได้สรุปถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

1) การอ่านที่เน้นพฤติกรรม มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองโดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสม ในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้นที่มีความซับซ้อน แต่ทักษะที่เป็นพื้นฐานจะถูกหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านกลวิธี

การฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอักษร และส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเนื้อหา

2) การอ่านที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ มีแนวคิดว่าการศึกษารวมทุกอย่างต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การรู้จักสะสมความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้นทฤษฎีความรู้ความเข้าใจจึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลางในการติดตามตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและแสดงออกอย่างเหมาะสม

3) การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยที่ต้องพึ่งผู้อื่น และจะพัฒนาไปตามความเจริญของแต่ละวัย สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงอายุ คือ จะมีการเรียนรู้หรือทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากในช่วงนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมพัฒนาการเรียนรู้ในช่วงนั้นก็จบพร่องไป และจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในส่วนนั้นในภายหลัง ดังนั้นช่วงพัฒนาการต่าง ๆ จึงมีผลต่อการเรียนรู้

จากทฤษฎีการอ่านดังกล่าว จะช่วยให้ครูเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ ของการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นหลักหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการอ่าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ดังนั้นในการสอนอ่านถ้าจะให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงความพร้อมในการอ่านของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านในใจ

ทักษะการอ่านในใจเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดของการอ่าน เพราะเป็นการอ่านที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะการอ่านในใจให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่าน ส่งเสริมความคิด สติปัญญา และความบันเทิงใจให้กับตนเอง

2.5.1 ความสำคัญของการอ่านในใจ

ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านในใจ จะเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ กรมวิชาการ (2534) กล่าวถึงทักษะการอ่านในใจว่า เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการอ่าน เพราะเป็นการอ่านที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรมย์ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านในใจว่า ถ้านักเรียนมีทักษะการอ่านในใจอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนก็จะเป็นผู้ที่รอบรู้สามารถแสวงหาความรู้จากการอ่านได้อย่างมากมาย สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในการพูดและเขียน

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านในใจว่า การอ่านในใจทำให้ อ่านได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ไม่เสียพลังงานมากตลอดจนเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาก

บันลือ พุกกะวัน (2534) กล่าวว่า "การอ่านที่มุ่งประโยชน์ได้ด้นั้นคือ การอ่านในใจ เพราะการอ่านในใจที่ด้นนั้นผู้อ่านจะเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว"

จากความสำคัญที่นักการศึกษากล่าวเอาไว้ จะเห็นได้ว่า การอ่านในใจเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เป็นการอ่านที่คนเราใช้มากในชีวิตประจำวัน ถ้าผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านในใจแล้วจะเข้าใจ ความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

2.5.2 ลักษณะของการอ่านในใจ (อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538)

การอ่านโดยทั่วไปนั้นจำเป็นต้องอ่านในใจ เพราะการอ่านในใจทำให้อ่านได้เร็วเหนือยช้า และทำให้ ผู้อ่านมีสมาธิในการอ่าน ไม่รบกวนผู้อื่นที่อยู่ใกล้เคียง ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวถึงการอ่าน ในใจว่าเป็นการทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่มีผู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร สมบัติ จำเป็น และ สำเนียง มณีกาญจน์ (2531) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการอ่านในใจว่า เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็น ความคิด ซึ่งอาจเพียงพอให้ทราบความเป็นไปส่วนรวม หรือจับใจความสำคัญ และการอ่านในใจเข้าใจ เนื้อความได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียง สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพานิชย์ (2534) กล่าวถึงการอ่านในใจ เอาไว้สรุปได้ว่า การอ่านในใจเป็นการอ่านที่รู้เรื่องเป็นส่วนหนึ่งของการอ่านและการพิจารณา และ Goodman (อ้างถึงใน ศรีสุดา จริยกุล, 2534) ได้สรุปกระบวนการในการอ่านในใจเอาไว้ ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้ (ตัวหนังสือ) ขั้นที่ 2 เป็นการแปลสัญลักษณ์เป็นความหมาย และรับรู้ความหมาย

จากลักษณะการอ่านในใจดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านในใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ภาษาและความคิด คือเป็นกระบวนการถ่ายทอดสัญลักษณ์ (ตัวอักษร) ออกมาเป็นความคิดเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ทั้งในระดับข้อเท็จจริงตามตัวอักษร ชั้นตีความ และชั้นวิจารณ์

2.5.3 แนวการสอนและการพัฒนาทักษะการอ่านในใจ

กรมวิชาการ (2539) ได้เสนอแนวการสอนอ่านในใจไว้ ในคู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียน ภาษาไทย ชุดพื้นฐานทางภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ และสอนให้สัมพันธ์กับการสอนฟัง พูด และ เขียน ซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังนี้

1) การเตรียมการอ่าน

- สร้างพื้นฐานประสบการณ์การอ่าน โดยให้ดูภาพและสนทนาเกี่ยวกับภาพ อภิปรายเกี่ยวกับ ชื่อเรื่องและความหมาย อ่านคำใหม่ในบทเรียน อภิปรายเกี่ยวกับความหมายของคำยาก เป็นต้น
- ตั้งจุดประสงค์การอ่าน ได้แก่ อ่านเพื่อหาคำตอบ อ่านเพื่อจัดลำดับเหตุการณ์ อ่านเพื่อหา รายละเอียดของเรื่อง อ่านเพื่อจับใจความ อ่านเพื่อสรุปความหรือย่อความ อ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุผล อ่าน เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อมูล หรืออ่านเพื่อแยกความคิดเห็นและข้อเท็จจริง เป็นต้น

2) อ่านในใจ

- อ่านในใจ การอ่านในใจให้อ่านในใจตลอดทั้งเรื่อง ไม่ควรแยกการอ่านเป็นตอนหรือเป็น ย่อหน้า ควรฝึกการอ่านเร็วด้วย

- ตอบคำถามปากเปล่า เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน คำถามควรเป็นคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ไม่ควรตั้งคำถามแต่เฉพาะความจำเท่านั้น

3) การอธิบายโครงเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง

จากแนวการสอนอ่านในใจดังที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การสอนอ่านในใจนั้นเน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการสอนทั้งการอ่านเพื่อจับใจความและกระบวนการคิด ซึ่งการอ่านในใจกับความเข้าใจในการอ่านนั้นมีความสัมพันธ์กัน

ในการพัฒนาทักษะการอ่านในใจเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ นั้น นักเรียนต้องฝึกฝนทักษะที่จำเป็นหลายประการ ก็เพื่อให้สามารถอ่านหนังสือด้วยความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่จะเป็นการฝึกอ่านเร็ว การอ่านจับใจความ การอ่านตีความ และการอ่านอย่างใช้วิจารณญาณ ซึ่งในแต่ละทักษะมีนักการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเอาไว้ดังต่อไปนี้

2.5.3.1 การฝึกอ่านเร็ว

เสริมศรี หอทิมาวาทกุล (2529) กล่าวถึงการอ่านเร็วว่าเป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างรวดเร็ว ๆ เพื่อจับใจความสำคัญของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน การฝึกให้เด็กอ่านได้เร็วนั้นครูจะต้องฝึกเด็กในสิ่งต่อไปนี้คือ

- 1) การจับตา ได้แก่ ตอนที่สายตาจับตัวหนังสือเป็นจุด ๆ โดยสายตาจะจับอยู่เป็นเวลาเพียงเล็กน้อยแล้วก็เคลื่อนที่ต่อไป
- 2) ช่วงสายตา ได้แก่ ระยะจากจุดที่สายตาจับจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งสายตาจับในตัวต่อไป ครูต้องฝึกให้เด็กขยายช่วงสายตาให้กว้างขึ้น
- 3) การย้อนกลับ ครูต้องฝึกมิให้มีการย้อนกลับไปอ่านข้อความที่อ่านมาแล้ว เพราะจะทำให้เสียเวลา
- 4) การเปลี่ยนบรรทัด ต้องฝึกให้เด็กเปลี่ยนบรรทัดให้แม่นยำและรวดเร็ว

สมบัติ ตัญญะรัตน (2531) กล่าวว่า อัตราความเร็วในการอ่าน คือ ความเร็วในการอ่านที่วัดได้จากคำที่อ่านได้ใน 1 นาที โดยติดคำนวณคำที่อ่านจากข้อความที่กำหนดให้แล้วหารด้วยเวลาที่ใช้ในการอ่านข้อความนั้น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ควรจะอ่านเร็วได้ไม่ต่ำกว่านาทีละ 200 คำ ซึ่งนักเรียนจะต้องอ่านได้เร็วและจับใจความได้ดี รวมทั้งสามารถจับความคิดของสิ่งที่อ่านได้

2.5.3.2 การอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่า เรื่องนั้นเป็นเรื่องอะไร สำคัญตรงไหน และหมายความว่าอย่างไร (กรมวิชาการ, 2522) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าหรือหลายย่อหน้าได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ (2535) ได้เสนอแนวการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1) การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการอ่านเพื่อรู้ และจะได้ตัดสินใจคุณค่าของหนังสือหรือเรื่องที่อ่านนั้น ๆ ผู้อ่านอาจต้องตั้งคำถามให้ตอบกว้าง ๆ ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และพยายามตอบคำถามสั้น ๆ แต่ให้ได้ใจความชัดเจน

2) การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านที่ละเอียดมากเพื่อเก็บสาระของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านอาจจะสังเกตประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ซึ่งประโยคใจความสำคัญอาจจะอยู่บรรทัดแรก ตอนกลาง หรือตอนท้ายของย่อหน้า

อุทัย ภิรมรัตน์ (2529) ได้เสนอแนวทางการฝึกอ่านจับใจความเอาไว้ สรุปได้ดังนี้

1) ให้รู้จักกำหนดเป้าประสงค์ในการอ่านก่อนที่จะอ่านไว้อย่างกว้าง ๆ ไว้ว่าต้องการจะทราบอะไร

2) พยายามทำความเข้าใจในรูปแบบของภาษาจากข้อความที่อ่าน เช่น พิจารณาโครงสร้างประโยค และค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น

3) ทำความเข้าใจโดยอาศัยบริบทจากข้อความข้างเคียง ได้แก่ การสังเกตข้อความต่อเนื่องก่อนและหลังคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และการสรุปความ

4) สอนให้ผู้เรียนรู้จักคาดการณ์ล่วงหน้าในเวลาอ่าน เพราะจะทำให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น

5) ทดสอบว่าสิ่งที่คาดการณ์ไว้ถูกต้องหรือไม่เพียงใด

6) หลอมความคิดเข้าเป็นความเข้าใจ คือ รวบรวมความจำ ความคิดที่ได้จากการอ่านทั้งหมดเข้าเป็นความเข้าใจ

กรมวิชาการ (2524) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการอ่านจับใจความที่ควรฝึกให้กับนักเรียนเอาไว้ดังนี้คือ

1) อ่านผ่าน ๆ ไปตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง
2) อ่านให้ละเอียด ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3) อ่านซ้ำตอนที่ไมเข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจในข้อความบางตอนให้แน่นอนและถูกต้อง

4) ตอบคำถามสั้น ๆ เพื่อทดสอบความเข้าใจ

5) เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้อ่านได้เร็ว จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจเรื่องราว แสดงความคิดเห็นและนำความรู้ ความคิด และสาระอื่น ๆ ไปใช้ประโยชน์

2.5.3.3 การอ่านโดยใช้วิจารณ์

การอ่านโดยใช้วิจารณ์ เป็นการอ่านเพื่อตีความและวิจารณ์เนื้อเรื่องที่อ่าน กล่าวคือ อ่านโดยพิจารณาวิเคราะห์เหตุผล ได้ตรงต่อข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านนั้น มีความหมายแอบแฝงอยู่หรือไม่ ผู้เขียนมีจุดประสงค์และเจตนาอย่างไร ได้ข้อคิดอะไร และน่าเชื่อถือเพียงใด (มุสตี ญูอินทร์, 2529) ซึ่งการสอนอ่านโดยใช้วิจารณ์ มุ่งให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญและแสดงความคิดเห็น สนับสนุน คัดค้าน ข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านนั้น

1) การอ่านตีความ

การอ่านตีความเนื้อเรื่องที่อ่าน เป็นการพยายามทำความเข้าใจแนวความคิดของผู้เขียนตามจุดประสงค์ของผู้เขียน (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2525) เพื่อพิจารณาว่าข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านนั้น ๆ มีความหมายที่แท้จริงอย่างไร ซึ่งผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาวิเคราะห์สิ่งที่อ่านให้เข้าใจวัตถุประสงค์และเจตนาของผู้เขียน สรุปแนวคิด จับใจความสำคัญ และอธิบายขยายความได้ (สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์, 2531)

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525) กำหนดหลักการอ่านตีความไว้ 4 ประการ ดังนี้

- (1) ตีความหมายคำสำคัญให้เข้าใจตรงกันกับผู้อ่าน เพื่อที่จะได้เข้าใจแนวคิดของผู้อ่าน
- (2) ค้นหาประโยคที่สำคัญที่สุดในแต่ละประเด็น เพื่อให้เข้าใจแนวคิดของผู้อ่าน
- (3) สรุปแนวคิดของผู้เขียนเป็นรูปการอ้างเหตุผล โดยดูว่าประโยคใดเป็นเหตุ ประโยคใดเป็นผล ประโยคใดบ้างเป็นเหตุผล ประโยคใดบ้างเป็นข้อสรุป
- (4) ตัดสินว่าปัญหาใดผู้อ่านแก้ได้ ปัญหาใดแก้ไม่ได้

2) การอ่านวิจารณ์

การอ่านวิจารณ์ เป็นการใช้ความคิดเหตุผลตัดสินปัญหาและวินิจฉัยข้อความ หรือเรื่องราวที่อ่านว่าควรเชื่อหรือไม่ มีคุณค่าเพียงใด มีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไร ซึ่งผู้อ่านจำเป็นต้องแยกข้อเท็จจริง กับความคิดเห็นของผู้เขียนออกจากกัน ใช้ความรู้ ประสบการณ์มาประเมินสิ่งที่อ่าน โดยจะต้องมีใจเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ทำให้กว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (มุสตี ญูอินทร์, 2529)

บันลือ พุกกะวัน (2534) ได้เสนอแนวการฝึกอ่านวิจารณ์เอาไว้ สรุปได้ดังนี้

- (1) อ่านนิทานแล้วฝึกประเมินตัวละครดีหรือไม่ดีอย่างไร ให้เหตุผลประกอบ
- (2) อ่านข้อความหรือเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง แล้วให้เหตุผลว่า สมเหตุสมผลหรือไม่ เช่น ความเป็นไปได้ สอดคล้องกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ฤดูกาล ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและคุณธรรมเพียงใด

(3) วิเคราะห์บุคลิกตัวละครในนิทานหรือเรื่องราวว่าเหมาะสมกับสภาพการณ์ในท้องเรื่องหรือไม่ อย่างไร

จะเห็นได้ว่า การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณเป็นการอ่านเพื่อตีความโดยแปลความ ขยายความ วิเคราะห์ความสำคัญของข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านและวิจารณ์ โดยประเมิน แสดงความคิดเห็น สนับสนุน คัดค้าน ข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

2.5.4 เทคนิควิธีสอนที่นำมาใช้พัฒนาการอ่านในใจ (อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538)

2.5.4.1 การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูจะต้องช่วยผู้อ่านให้สามารถนำความรู้เดิมเชื่อมโยงข้อความใหม่ในหนังสือที่อ่าน ซึ่งเป็นการพิจารณาโครงสร้างความรู้ มีวิธีสอนดังนี้ (กรมวิชาการ, 2536)

- 1) สอนอ่านจากบทเรียนสั้น ๆ โดยสอนจากคำไปสู่วลี จากวลีไปสู่ประโยค จากประโยคสู่ย่อหน้า
- 2) สอนอ่านโดยไม่ให้นักเรียนอ่านแล้วทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าต่อไปผลของเหตุการณ์นั้นควรเป็นอย่างไร
- 3) ถ้านักเรียนไม่มีโครงสร้างความรู้ของเรื่องที่อ่าน ครูควรสร้างความรู้พื้นฐาน โดยการสนทนาเรื่องในบทอ่าน
- 4) ให้นักเรียนตั้งคำถามก่อนอ่านและคำถามหลังอ่าน

2.5.4.2 การสอนเขียนแผนภูมิเนื้อหา

การสอนเขียนแผนภูมิเนื้อหา เป็นการสอนที่ฝึกให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการสร้างแผนภูมิเนื้อหา โดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากการอ่านเป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย แล้วโยงเส้นแสดงความสัมพันธ์ ซึ่งแผนภูมิเนื้อหานี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่ยากได้ง่ายและจำได้ดี ขั้นตอนในการแนะนำให้เด็กฝึกหัดสร้างแผนภูมิเนื้อหามีดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2532)

- 1) ขั้นสำรวจ (survey) เด็กอ่านหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ภาพประกอบ และคำอธิบายภาพ สรุปท้ายบท วัตถุประสงค์ของหนังสือบทเรียน เพื่อพิจารณาว่าบทเรียนนี้พูดเรื่องอะไรและบรรยายไว้ในลักษณะใด
- 2) ขั้นคิดทำแผนภูมิเป็นตัวแทน (represent) เมื่อนักเรียนอ่านจบบทแล้วก็ควรจะมองภาพออกมาว่าเนื้อหาที่อ่านนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- 3) อ่านบททวนและสร้างแผนภูมิ (read with comprehensive monitoring) ให้เด็กลองทำแผนภูมิดูแล้วอ่านบททวนเพื่อเอาเนื้อหาเดิมลงในแผนภูมินั้น และพยายามปรับแผนภูมิให้เข้ากับเนื้อหา
- 4) จัดทำโครงร่างของบทเรียน (outline) เมื่อนักเรียนเติมข้อความสำคัญในแผนภูมิแล้ว ก็ควรจะทำโครงร่างทั้งหมด
- 5) ขั้นสรุป (summary) นักเรียนเขียนบรรยายสรุปสั้น ๆ ประกอบแผนภูมิเพื่อความเข้าใจ

2.5.4.3 การสอนโดยใช้คำถาม

การสอนโดยใช้คำถาม เป็นวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดในขณะที่กำลังอ่าน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านโดยใช้คำถามที่หลากหลายและเหมาะสม (Smith, 1982)

Smith (1982 อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538) ได้เสนอแนะการพัฒนาทักษะในการตั้งคำถามเอาไว้ดังนี้

1) การถามเพื่อกระตุ้นการคิดนั้น ให้ใช้คำถามที่หลากหลายชนิด หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่เน้นความจำและแปลความ

2) ถามให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยใช้คำถามว่า ทำไมคุณคิดเช่นนั้น

3) การถามคำถามนั้นไม่ให้ความสำคัญกับคำตอบว่าจะถูกหรือไม่

4) หลีกเลี่ยงคำถามที่สามารถตอบด้วยคำตอบว่าง ๆ ว่า ใช่, ไม่ใช่

5) ตั้งคำถามให้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและได้แนวคำตอบ

กรมวิชาการ (2536) เสนอดังตัวอย่างในการตั้งคำถามเอาไว้ดังนี้

1) เหตุการณ์ในเรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นเมื่อใด และมีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น

2) ใครเป็นคนสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น

3) เหตุการณ์ในเรื่องนี้เริ่มต้นจากเหตุการณ์ใด

4) เหตุการณ์ที่ 1 กับเหตุการณ์ที่ 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5) เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์มีผลแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร

6) อะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์

7) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง

8) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ก่อให้เกิดผลดีและผลเสียอย่างไร

9) นักเรียนทราบอะไรจากเรื่องนี้บ้าง

2.5.4.4 วิธีสอนแบบแก้ปัญหา

พันธุทิพา อุทัยสุข (2529 อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538) กล่าวถึง วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาว่าเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งนำเอาหลักการพื้นฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ มีขั้นตอนดังนี้

1) การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา ผู้สอนหรือผู้เรียนและผู้สอนอาจร่วมกันหยิบยกปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมาเสนอต่อกลุ่มผู้เรียน

2) การตั้งสมมติฐาน ผู้เรียนพยายามใช้ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนมโนคติ หลักการ ฯลฯ ที่ได้เรียนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสาเหตุของปัญหา เป็นการทำนายแล้วให้คำตอบมาก่อน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้มีความถูกต้องประการใด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลมาพิจารณาว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ประการใด

5) การสรุปผลจากข้อมูลที่วิเคราะห์แล้ว ผู้เรียนก็นำมาแก้ปัญหาที่กำหนดไว้แล้วตั้งเป็นเกณฑ์หรือหลักการต่อไป

วิชัย ราชบุร (2524) กล่าวถึงวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ว่าเป็นวิธีสอนแบบแก้ปัญหา เพราะจะฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นตั้งปัญหา ครูควรวางท่ายั่วให้นักเรียนมองเห็นปัญหาโดยอภิปรายซักถาม
- 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นหาสาเหตุหรือวางแผนในการแก้ปัญหา
- 3) ขั้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นขั้นที่เด็กได้ลงมือแก้ปัญหาจริง ๆ
- 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำผลจากการค้นคว้าที่รวบรวมได้มาแสดงให้นักเรียนในห้องดู
- 5) ขั้นสรุปผล เน้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์

2.5.4.5 การสอนโดยวิธีการทำนายเรื่องล่วงหน้า

Goodman (อ้างถึงในอรุณดี สายเสม, 2536) เห็นว่าผู้อ่านจะมีความสามารถในการอ่านได้ดีเมื่อผู้อ่านรู้จักทำนายเรื่องที่จะอ่านล่วงหน้า

อรุณดี สายเสม (2536) ได้สรุปถึงการฝึกอ่านโดยใช้วิธีการทำนายว่าต้องอาศัยประสบการณ์พื้นฐานที่คุ้นเคย และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักอ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุผล ควรถามตัวเองอยู่เสมอว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ผลเป็นอย่างไร รู้จักวิจารณ์ ตัดสินบุคคลในเรื่อง แล้วนำมาตั้งคำทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ไว้อ่านล่วงหน้าได้ ลำดับขั้นในการสอนอ่านดังนี้

ขั้นที่ 1 ขอสงสัย ในขั้นนี้เป็นการเริ่มต้นในการอ่าน ครูสร้างให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยโดยการที่ครูพยายามเสนอวิธีการที่เป็นปัญหา แล้วให้นักเรียนพยายามค้นหาชื่อเรื่องที่จะเรียนด้วยตัวเอง

ขั้นที่ 2 เริ่มต้นอ่าน ก่อนที่ครูจะแจกเอกสารให้นักเรียนอ่าน ควรแบ่งเรื่องออกเป็น 3 ตอน กำหนดให้นักเรียนอ่านตอนที่หนึ่ง เมื่ออ่านจบแล้วให้ทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เล่าเรื่องย้อนกลับ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

ขั้นที่ 3 ค้นหาจุดสำคัญ ในขั้นนี้ให้นักเรียนอ่านตอนที่สอง เมื่อจบแล้วอภิปรายเหตุการณ์ เล่าเรื่องย้อนกลับตั้งคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่อวิเคราะห์ตัดสินคำทำนายตอนต่อไป

ขั้นที่ 4 อ่านส่วนสุดท้าย ครูให้นักเรียนอ่านส่วนที่สามทั้งหมด แล้วอภิปรายเปรียบเทียบคำทำนาย ให้นับจำนวนคำทำนายทั้งหมดว่าถูกต้องหรือใกล้เคียงกับเรื่องเพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล สรุปเนื้อเรื่องก่อนประเมินผลให้นักเรียนอ่านบทวนเนื้อเรื่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อเรื่อง โดยทุกกลุ่มสรุปจาก 8 คำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ผลที่ได้รับ และข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่าน หรืออาจจะใช้กิจกรรมอื่น ๆ สรุป เช่น เกมก็ได้ จากนั้นนักเรียนทำแบบฝึกหัด

สรุปได้ว่า การอ่านโดยการทำนายเรื่องล่วงหน้า เป็นกระบวนการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งทำความเข้าใจและจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามของตนว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม และผลเป็นอย่างไร ตรงกับที่ตนเองคิดเอาไว้หรือไม่อย่างไร

2.5.4.6 การสอนโดยการอภิปราย

การสอนโดยใช้การอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ที่แต่ละคนมี (ผกา สัตยธรรม, 2529) เพื่อพิจารณาลงความเห็น สนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

ซูศรี สนิทประชากร (2527) ได้เสนอรูปแบบของอภิปรายเอาไว้สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นวิธีบรรยายหมู่ ประมาณ 2-5 คน มีผู้ดำเนินรายการคอยสรุปแนวคิดอย่างละเอียดให้ฟัง ซึ่งการอภิปรายแบบนี้จะช่วยให้ผู้ฟังได้ความรู้และได้แนวคิดที่ละเอียดกว้างขวาง
- 2) เป็นการอภิปรายที่แบ่งผู้อภิปรายเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นตัวแทนของผู้ฟัง กลุ่มหนึ่งเป็นผู้พูดและมีผู้ดำเนินการอภิปราย
- 3) เป็นการอภิปรายเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน โดยมีครูหรือผู้มีความรู้เรื่องนั้น ๆ เป็นที่ปรึกษาทุกคนเป็นผู้ร่วมอภิปราย

2.5.4.7 การสอนย่อความ

การสอนย่อความ เป็นการสอนให้เด็กนักเรียนจับใจความสำคัญของข้อความหรือเรื่องต่าง ๆ เป็นวิธีการฝึกอ่านให้รู้วาทอนไหนสำคัญ ตอนไหนไม่สำคัญ ให้รู้จักจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และหัวใจของเรื่องที่แท้จริง เน้นให้นักเรียนได้สรุปข้อความหรือเรื่องที่อ่านออกมเฉพาะใจความสำคัญ (กรมวิชาการ, 2534) ซึ่งวิธีสอนและกิจกรรม สรุปได้ดังนี้

- 1) ตัดทอนประโยคให้สั้นลงเหลือแต่ใจความสำคัญ
- 2) แจกข้อความหรือเรื่องสั้นให้ทุกกลุ่มย่อเรื่อง แล้วนำเรื่องที่ย่อแล้วเปลี่ยนกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อย่อให้สั้นลงอีกแต่ให้ได้ใจความสำคัญ
- 3) แจกข้อความให้เด็กอ่านแล้วกำหนดเวลาให้ย่อ

2.5.4.8 การสอนอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์

การสอนอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์ เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียงลำดับเรื่องราว เหตุการณ์ ความต่อเนื่องของเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนรู้จักคิดหาเหตุผลต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้น (บันลือ พฤกษ์วัน, 2530) แนวทางในการฝึกการอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์นั้น บันลือ พฤกษ์วัน (2534) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

- 1) ให้นักเรียนอ่านนิทานหรือข่าวเหตุการณ์แล้วบอกประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน
- 2) อ่านนิทานหรือเรื่องราวแล้วตอบคำถามอันทันัย เช่น ทำไม เพราะอะไร
- 3) นำคำตอบของนักเรียนมารวบรวมกันอภิปรายถึงเหตุผลว่าถูกต้องหรือไม่

4) ให้นักเรียนแบ่งชั้นตอนจากนิทาน โดยตั้งคำถามถามตัวเองในขณะที่อ่านแล้วตอบคำถามต่อไปนี้

- ใคร หรือใครกับใคร
- ทำอะไรกับใคร
- ที่ไหน เมื่อใด
- เหตุการณ์เป็นอย่างไร
- ผลเป็นอย่างไร

2.5.4.9 การสอนอ่านโดยใช้การบันทึกความรู้

การสอนอ่านโดยใช้การบันทึกความรู้ เป็นวิธีการสอนอ่านที่มุ่งให้ผู้เรียนจดจำข้อความ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้ และสามารถนำเรื่องราวต่าง ๆ นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพูดหรือเขียนได้ ซึ่งวิธีในการบันทึกความรู้ นั้น มีดังนี้ (กรมวิชาการ, 2536)

- 1) อ่านเรื่องหรือดูให้เข้าใจ
- 2) ตั้งคำถาม ตอบคำถามว่า อ่านหรือดูเรื่องอะไร เรื่องนั้นเป็นอย่างไร เรื่องนั้นมีลำดับเรื่องราวเป็นอย่างไร ฯลฯ

- 3) นำคำตอบมาเรียบเรียงจัดบันทึกเป็นเรื่องราว

2.5.4.10 การสอนอ่านเพื่อหาคำตอบ

บันลือ พฤษะวัน (2534) กล่าวถึงกิจกรรมการสอนอ่านเพื่อหาคำตอบว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน อันเป็นจุดประสงค์สำคัญของการสอนอ่าน เป็นการใช้ความเข้าใจในการอ่านจากเรื่องราวมาตอบ เป็นการเรียนรู้วิธีตอบปัญหาจากการอ่านเอง ทำความเข้าใจเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถหาแหล่งคำตอบให้ได้หรือรู้วิธีการคำตอบจากการอ่านได้ด้วยตัวเอง

สุวรรณ ประวรรณจะ (2522 อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538) กำหนดลำดับขั้นในการสอนอ่านเพื่อหาคำตอบดังนี้

- 1) ช้ันตั้งปัญหาหรือตั้งคำถาม
- 2) ช้ันค้นหาคำตอบ
- 3) ช้ันตอบ

2.5.4.11 การสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

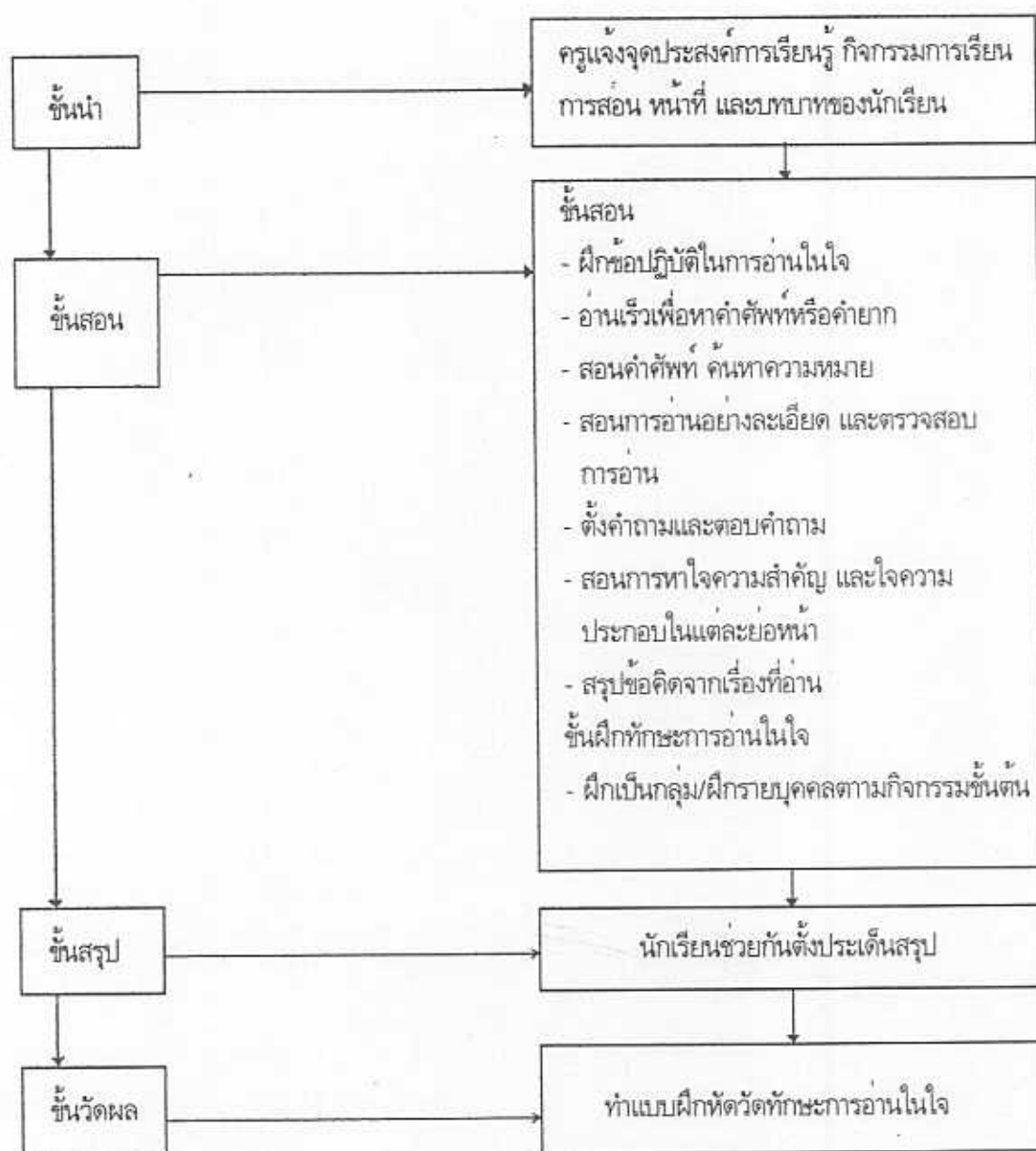
การสอนโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นวิธีการสอนที่ใช้การกระทำต่าง ๆ ฝึกให้นักเรียนสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่าน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็น ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะที่เราใจ จูงใจ กระตุ้น แนะนำให้อยากรู้อยากเห็นและสร้างบรรยากาศในการอ่าน (แม้นมาส ขวลิต, 2530 อ้างถึงใน สันติ มุ่งหมาย, 2538)

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านในใจมีหลายลักษณะ หลายกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น อักษร รุ่งมณี (2524) เสนอเอาไว้ได้แก่ กิจกรรมใครใคร่อ่าน อ่านได้ตามใจชอบ, โฆษณาพาสุนัข, ทายภาพ, นักสืบจำเป็น, เรื่องนี้มีชื่ออะไรดีเอ๋ย, สืบสวน และเรียงลำดับเรื่อง

จากวิธีการสอนอ่านและวิธีการสอนทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านในใจนั้น ครูควรสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานไปจนถึงทักษะการอ่านขั้นสูง โดยเน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจให้สามารถตอบคำถามจับใจความสำคัญ ทารายละเอียด จัดลำดับเหตุการณ์ หาเหตุผล สรุปความ คิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็น ประเมินและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความหรือเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งกิจกรรมการฝึกอ่านในใจนั้นมีหลายกิจกรรม เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถาม ตอบคำถาม คาดการณ์ล่วงหน้า ค้นหาคำตอบ เรียงลำดับเหตุการณ์ เขียนแผนภูมิเนื้อหา เล่าเรื่อง อภิปราย สรุปความ เขียนบันทึก ตลอดจนการประเมินและวิจารณ์ข้อความหรือเรื่องราวที่อ่าน

2.5.5 กิจกรรมการสอนอ่านในใจที่พัฒนาขึ้น

จากสภาพปัญหาของนักเรียนและจากจุดประสงค์การเรียนรู้ การสอนอ่านในใจของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่กำหนดไว้ในคู่มือการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งให้ผู้เรียนจับใจความ สรุปสาระสำคัญของข้อความและเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์ความสำคัญของข้อความและเรื่องที่อ่าน และแสดงความคิดเห็นสนับสนุน คัดค้านข้อความ และเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล (กรมวิชาการ, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับระดับความเข้าใจ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนอ่านในใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านทั้ง 3 ระดับ อ่านแล้วสามารถตอบคำถาม จับใจความ ทารายละเอียดจัดลำดับเหตุการณ์ หาเหตุผลและผล สรุปความ เปรียบเทียบข้อมูล วิเคราะห์แยกแยะข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น ประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความหรือเรื่องที่อ่าน และแก้ปัญหา จึงนำแนวการสอนและเทคนิควิธีการสอนอ่านในใจแต่ละทักษะมาพัฒนาการเรียนการสอนได้รูปแบบดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในใจ

2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนเขียน

ทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีความสำคัญอีกทักษะหนึ่ง เนื่องจากเราสามารถใช้ในการเขียนถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์ หรือเขียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ดังนั้นครูจึงควรพัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

2.6.1 ความหมายของการเขียน

สนธิ ตั้งทวี (2528) กล่าวว่า การเขียนคือ การแสดงความคิดและความรู้ซึ่งอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ โดยวิธีการใช้สัญลักษณ์ที่เราเรียกกันว่าตัวหนังสือหรือตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเจตนาของผู้เขียน ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ความในใจของผู้เขียนได้ดีหรือไม่นั้นก็อยู่ที่ว่าผู้เขียนมีทักษะในการใช้ภาษาเขียนได้ดีเพียงใด

มณฑา ชงอินเนตร (2528) กล่าวถึงการเขียนว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์คือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ

Gerberich, Green และ Jorgensen (อ้างถึงใน วชิระ จันทาโทออน, 2532) ได้ให้ความหมายของการเขียนสะกิดคำว่า หมายถึง ความสามารถในการเขียนคำต่าง ๆ โดยเรียงพยัญชนะ สระ ได้อย่างถูกต้อง แต่เนื่องจากคำต่าง ๆ มีระดับความยากง่ายต่างกัน โอกาสที่บุคคลจะได้รับความสำเร็จในการเขียนคำจึงแตกต่างกัน

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) ให้ความหมายของการเขียนว่า เป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งไปยังผู้อ่านโดยใช้ตัวอักษรเป็นเครื่องมือในการส่งสาร เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบความรู้ความคิดและความรู้สึกของผู้เขียน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์ คือตัวอักษร เพื่อสื่อความให้ผู้อื่นเข้าใจ

สรุปได้ว่า การเขียน คือ ความสามารถในการเขียนคำเรียงตามลำดับ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดได้ถูกต้อง และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย

2.6.2 ความสำคัญของการเขียน

มณฑา ชงอินเนตร (2528) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนดังนี้

- 1) เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์
- 2) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกไว้
- 3) เป็นทางระบายอารมณ์ของผู้เขียน
- 4) เป็นเครื่องถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากสมัยหนึ่งไปอีกสมัยหนึ่ง จากชาติหนึ่งไปยังอีกชาติหนึ่ง
- 5) เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การเรียนทุกอย่างต้องอาศัยการเขียน
- 6) เป็นอาชีพอย่างหนึ่ง

7) เป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สนิท ตั้งทวี (2529) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญดังนี้

- 1) เป็นเครื่องมือแสดงออกของความรู้ ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์
- 2) เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญ หรืออารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย
- 3) เป็นเครื่องมือใช้สำหรับสื่อสารทั้งเรื่องในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
- 4) เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ เป็นต้น
- 5) เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญาของมนุษย์
- 6) เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ความคิดให้กว้างไกลและได้รวดเร็ว
- 7) เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ความคิดและความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย
- 8) เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้คุณประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต
- 9) เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น ผู้เขียนใช้เขียนจดหมาย ทำสัญญาพินัยกรรมหรือคำประกัน พ่อค้าใช้การเขียนเพื่อโฆษณาสินค้า ทำบัญชี ใบสั่งของ ทำใบเสร็จรับเงิน แพทย์ใช้การเขียนบันทึกประวัติคนไข้ เขียนใบสั่งยา และอื่น ๆ ตลอดจนนักเรียนใช้การเขียนในการเขียนรายงาน บันทึกความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากครูบรรยาย ได้จากการอ่าน การค้นคว้า ทำแบบฝึกหัด และตอบข้อสอบ

จากความสำคัญของการเขียนดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การเขียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาของผู้เขียน

2.6.3 จุดมุ่งหมายของการสอนเขียน

วรรณ แก้วแพรก (2526) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการสอนเขียนคำในชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้นักเรียนเขียนคำที่พอเหมาะกับวัยและระดับชั้นของนักเรียนได้ถูกต้องรวดเร็วและสะอาดเรียบร้อย
- 2) เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้คำ เข้าใจความหมาย และสามารถใช้คำได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และความสามารถของนักเรียน
- 3) เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนรู้คำ สนใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องในการใช้คำและใช้ได้ถูกต้องดีขึ้นตามวัยและระดับชั้นของนักเรียน

มณฑา ธงอินเนตร (2528) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ดังนี้

- 1) ฝึกการเขียนคัดลายมือให้อ่านง่าย ชัดเจน สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย
- 2) ส่งเสริมให้มีทักษะในการเขียนสะกดตัวให้ถูกต้อง รู้จักวิธีเขียนที่ดี

3) ฝึกให้รู้จักลำดับความคิด รวบรวมความคิด ความเข้าใจ รู้จักย่อ จดบันทึกข้อความต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกเป็นตัวหนังสือให้ผู้อื่นเข้าใจ

4) ฝึกให้รู้จักสังเกตจดจำ เลือกเฟ้นถ้อยคำสำนวนโวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการ

5) ส่งเสริมให้มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สนธิ ตั้งทวี (2528) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเขียนดังนี้

1) เขียนเพื่อเล่าเรื่อง เช่น เล่าประวัติ เล่าเหตุการณ์ เล่าประสบการณ์ ฯลฯ

2) เขียนเพื่ออธิบาย เช่น อธิบายวิธีทำอาหาร วิธีใช้เครื่องยนต์ วิธีใช้ยา

3) เขียนเพื่อโฆษณาจูงใจ เช่น โฆษณาสินค้าต่าง ๆ โดยวิธีใช้คำพูดชักจูงใจให้อยากซื้อ โดยภาษาที่แปลกไปกว่าภาษาที่ใช้กันอยู่ บางครั้งเราเรียกว่า “ภาษาธุรกิจ”

4) เขียนเพื่อปลุกใจ การเขียนประเภทนี้ผู้เขียนมีเจตนาจะให้ผู้อ่านมีความคิดเห็นเหมือนกับตนเอง เช่น เขียนปลุกระดมมวลชนให้คิดต่อสู้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เขียนปลอบใจผู้ที่กำลังอยู่ในสภาพเสียขวัญหรือหวั่นหวาดภัยอันตราย หรือเขียนเพื่อปลุกใจให้รักชาติ

5) เขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นและแนะนำ เช่น แนะนำหนังสือ แนะนำบุคคลหรือสถานที่ ข้อเขียนแสดงความคิดเห็นตามที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวัน

6) เขียนเพื่อสร้างจินตนาการ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร บทร้อยกรอง ฯลฯ

7) เขียนเพื่อสร้างล้อเลียนเสียดสี เช่น อาจจะเขียนเป็นทำนองล้อเลียนเสียดสีด้วยถ้อยคำ หรือด้วยเรื่อง

8) เขียนเพื่อบอกให้ทราบถึงข้อเท็จจริง การเขียนประเภทนี้มักเป็นเรื่องของทางราชการเป็นส่วนมาก เช่น ประกาศ คำชี้แจง คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ แถลงการณ์

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญต่อบุคคลในแง่ของการใช้ในชีวิตประจำวันที่อยู่ร่วมกันในสังคมเป็นอย่างมาก ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการเขียนจึงมีหลายประการพอจะสรุปได้ดังนี้

1) เพื่อคัดลายมือให้ถูกต้องตามลักษณะตัวอักษรและจัดให้เป็นระเบียบ ชัดเจน และอ่านง่าย

2) เพื่อให้มีการฝึกทักษะการเขียนตามลำดับ

3) เพื่อให้มีทักษะการเขียนสะกดคำถูกต้องตามอักขรวิธี วรรคตอนถูกต้อง และเขียนได้รวดเร็ว

4) เพื่อให้รู้จักเลือกภาษาเขียนที่ดี เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

5) เพื่อให้สามารถรวบรวม ลำดับความคิด จดบันทึก สรุป และย่อใจความเรื่องที่อ่านหรือฟังได้

6) เพื่อถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรู้สึกนึกคิดเป็นเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน

7) เพื่อให้สังเกต จดจำ และเลือกเฟ้นถ้อยคำ สำนวนโวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ

8) เพื่อให้มีทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

9) เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเขียน

10) เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเขียนว่ามีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การศึกษา ทักษะความรู้ และอื่น ๆ สำหรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การเขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น สามารถเข้าใจความหมายและการใช้คำได้อย่างถูกต้อง เพื่อลำดับความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อื่นเข้าใจ

2.6.4 กลไกในการเขียน

สมบัติ ตัญตรีรัตน์ (2531) ได้กล่าวถึง กลไกในการเขียนดังนี้

1. การเว้นช่องไฟ ได้แก่

- การเว้นช่องระหว่างตัวอักษร
- การเว้นระยะระหว่างบรรทัด
- ความกว้างของตัวอักษร

การเว้นช่องไฟที่สวยงาม เหมาะเจาะ จะช่วยให้งานเขียนเป็นระเบียบและสวยงาม

2. การแบ่งวรรคตอน คือการแยกเนื้อหาของความเรียงออกเป็นส่วนย่อย วิธีการแบ่งวรรคตอน

- เมื่อจบประโยค ให้เว้นวรรคตอนห่างกัน 3 ช่วงตัวอักษร
- เมื่อจบวลีหรืออนุประโยค เว้นวรรค 1 ช่วงตัวอักษร
- เมื่อเขียนคำนามหลาย ๆ คำ เว้นวรรคระหว่างคำ 1 ช่วงตัวอักษร

3. การย่อหน้า เมื่อเขียนข้อความไปจนจบความคิดหนึ่ง ควรขึ้นต้นเขียนบรรทัดใหม่ เรียกว่า การขึ้นย่อหน้าใหม่ หมายถึง การขึ้นต้นกล่าวถึงความคิดใหม่ หรือพูดถึงประเด็นใหม่ในเรื่องเดียวกัน

4. การแบ่งคำ ตามปกติคำไทยจะเขียนติดต่อกันไป แต่ถ้าจบบรรทัดต้องเขียนเครื่องหมายยัติภังค์ (-) ไว้ด้วย เพื่อให้รู้ว่าเป็นคำเดียวกัน

5. การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ภาษาไทยไม่นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนพ่วงหรืออย่างภาษาฝรั่งจะใช้เฉพาะที่จำเป็น เช่น การใช้อักษรย่อ จะมีเครื่องหมายมหัพภาคประกอบ ข.ก.

(ขอนแก่น) ช.ม. (เชียงใหม่) ช.ม. (หัวโหม่ง) ฯลฯ

6. การวางสระ ลักษณะของสระในภาษาไทย มีตำแหน่งรอบตัวพยัญชนะ

6.1 วางหน้าพยัญชนะ ไป ไถ โถ โมโห โห

6.2 วางหลังพยัญชนะ กา ตา กะลา คทา

6.3 วางบนพยัญชนะ กิน กลิ้ง ป็น

6.4 วางใต้พยัญชนะ ปู พูน สุข

บางคำมีสระมากกว่า 1 แห่ง เช่น เรือ เชือก เบา

สรุปได้ว่า กลไกในการเขียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเขียน ซึ่งจะประกอบไปด้วย การเว้นช่องไฟ การแบ่งวรรคตอน การย่อหน้า การแบ่งคำ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ผู้เขียนจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม

2.6.5 การสอนเขียนตามรูปแบบ

ตามหลักสูตรภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเขียนตามรูปแบบดังนี้

1. การคัดลายมือ	2. การเขียนเล่าเรื่อง
3. การเขียนรายงาน	4. การเขียนบันทึกความรู้
5. การเขียนบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน	6. การเขียนสรุปความจากการฟังและการอ่าน
7. การเขียนแผนที่และแผนผังอย่างง่าย ๆ	8. การเขียนคำวิพากษ์วิจารณ์จากเรื่องที่อ่าน
9. การเขียนแสดงความคิดเห็นประกอบเหตุผล	10. การเขียนคำวิพากษ์วิจารณ์จากการฟังและการอ่าน
11. การเขียนกรอกแบบรายการต่าง ๆ	12. การเขียนบัตรเชิญ
13. การเขียนบัตรอวยพร	14. การเขียนคำโฆษณาสินค้าหรือคำโฆษณาเชิญชวน
15. การเขียนย่อเรื่องจากวรรณคดี	16. การเขียนเรื่องจากจินตนาการ
17. การเขียนคำขวัญ	18. การเขียนคดีพจน์
19. การเขียนคำสัมภาษณ์สื่อมวลชน	20. การเขียนบทร้อยกรอง

กรมวิชาการ (2539) กล่าวว่า การเขียนตามรูปแบบเป็นการเขียนตามหลักการเขียนแต่ละประเภท ซึ่งอาจจะเป็น การเขียนนิทาน บทความ บันทึก รายงาน การบรรยายเรื่องราว การอธิบาย การเขียนจดหมาย การเขียนย่อความ การเขียนสรุปความ การเขียนตามรูปแบบนี้ส่วนหนึ่งเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ อีกส่วนหนึ่งเป็นการเขียนเพื่อการสื่อสาร

ขั้นตอนการสอน

1. การเตรียมการสอน

- 1) ศึกษารูปแบบและหลักเกณฑ์การเขียนในบทเรียน
- 2) กำหนดหัวข้อที่จะเขียน การหาความรู้อาจทำได้หลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือ การสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การทดลอง การไปศึกษานอกสถานที่ การศึกษาจากสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ รูปภาพ ฯลฯ

3) การวิเคราะห์เรื่องและกำหนดหัวข้อเรื่องย่อย โดยใช้รูปแบบและโครงสร้างเป็นแนวทาง

4) ลำดับหัวเรื่องย่อยและเขียนเป็นแผนภาพข้อเขียนเมื่อทำหัวข้อเรื่องย่อย แล้วนำมาเขียนเป็นแผนภาพข้อเขียนเช่นเดียวกับแผนภาพโครงเรื่อง

5) เขียนรายละเอียดของหัวเรื่องย่อยแต่ละหัวข้อ

2. ขั้นเขียนยกร่างข้อเขียน

1) ยกร่างข้อเขียนตามแผนภาพข้อเขียนที่ทำไว้

2) ปรับปรุงและขัดเกลาสำนวนและเพิ่มเติมรายละเอียดให้สมบูรณ์ ตลอดจนแก้ไขตัวสะกด การันต์ และสำนวนโวหาร

3. ขั้นปรับปรุงแก้ไข

เมื่อยกร่างและแก้ไขปรับปรุงแล้วอาจนำมาให้เพื่ออ่านเพื่อติชมและแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งเขียนเรื่องให้สมบูรณ์ โดยคัดลอกลงในสมุด วาดภาพประกอบ หรือจัดทำเป็นรายงาน เป็นรูปเล่ม แล้วแต่จุดประสงค์ของการเขียนแต่ละแบบ

2.6.5.1 การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง

(1) ความหมายของแผนภาพโครงเรื่อง

กรมวิชาการ (2534) กล่าวถึง การเขียนแผนภาพโครงเรื่องว่าเป็นการวิเคราะห์เรื่องจากการอ่านแต่ละหัวข้อเรื่องแล้วเขียนเป็นแผนภาพ ประโยชน์ในการสร้างแผนภาพโครงเรื่อง คือ ช่วยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยในการหาโครงเรื่อง ทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหา หรือหัวข้อเรื่องแผนภาพโครงเรื่องจะใช้ต่อเนื่องเตรียมการเขียนและเตรียมการพูด ใช้ทบทวนการอ่าน และใช้ในการเขียนและการพูด

(2) วิธีการเขียนแผนภาพโครงเรื่อง

1) สร้างโครงเรื่องและจัดทำแผนภาพโครงเรื่อง โดยวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

2) อภิปรายเพื่อปรับปรุงแผนภาพโครงเรื่องและเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

3) ทดลองเล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องและปรับเรื่องให้สมบูรณ์

(3) เกณฑ์ในการให้คะแนน

1) ใคร ตัวละครมีใครบ้าง ตอบได้ครบจะได้ 1 คะแนน ตอบไม่ครบ ให้ 0 คะแนน

2) สถานที่ เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน ตอบได้ถูกต้องจะได้ 1 คะแนน

ตอบผิดได้ 0 คะแนน

3) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

3.1 เขียนเหตุการณ์ได้ถูกต้องชัดเจนครบทุกเหตุการณ์ เรียงลำดับได้ถูกต้อง

ให้ 6 คะแนน

3.2 เขียนเหตุการณ์ได้ถูกต้องชัดเจนแต่ไม่ครบทุกเหตุการณ์ เรียงลำดับได้

ถูกต้อง ให้ 4 คะแนน

3.3 เขียนเหตุการณ์ถูกบางส่วน เรียงลำดับได้ถูกต้อง ให้ 2 คะแนน

4) ผลของเหตุการณ์ เขียนได้ถูกต้องชัดเจน ให้ 1 คะแนน ถ้าไม่ตรงตามนี้
ให้ 0 คะแนน

5) ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง เขียนข้อคิดได้ครอบคลุมถูกต้องและชัดเจน ให้ 1 คะแนน
ถ้าไม่ตรงตามนี้ให้ 0 คะแนน

2.6.5.2 การเขียนจดหมายส่วนตัว

กรมวิชาการ (2533) กล่าวถึงการเขียนจดหมายส่วนตัวว่าเป็นการสื่อสารกับเพื่อนหรือญาติพี่น้อง เพื่อแจ้งเรื่องราว ถามทุกข์สุข หรือเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ

การเขียนจดหมายถึงบุคคลต่าง ๆ ย่อมมีระเบียบแบบแผนการใช้ภาษาตามระดับของบุคคล การเขียนจดหมายถึงเพื่อนต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ ส่วนการเขียนถึงญาติผู้ใหญ่ต้องใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพ และความเคารพ

การเขียนจดหมายส่วนตัวต้องใช้กระดาษและซองจดหมายที่เรียบร้อย สะอาด สุภาพ เขียนให้ถูกต้องตามรูปแบบของจดหมาย เขียนด้วยลายมือสวยงาม ไม่มีรอยชดลบ เขียนหน้าซอง และปิดดวงตราไปรษณียากรให้ถูกต้อง

การเขียนสถานที่ ต้องเขียนสถานที่ของผู้เขียนจดหมาย บอกบ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด และรหัสไปรษณีย์

การเขียนวัน เดือน ปี เขียนวัน เดือน ปี ที่เขียนจดหมาย

1. การใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายของจดหมาย

บุคคล	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
พ่อ แม่	กราบเท้าคุณพ่อที่เคารพ กราบเท้าคุณแม่ที่เคารพ	ด้วยความเคารพอย่างสูง ด้วยความเคารพอย่างสูง
ปู่ ย่า ตา ยาย	กราบเท้าคุณตาที่เคารพ	ด้วยความเคารพอย่างสูง
เพื่อน	ณรงค์ เพื่อนรัก	รักและคิดถึง

2. การใช้คำเรียกหรือสรรพนามในการเขียนจดหมาย

บุคคล	คำเรียกหรือสรรพนามใช้แทน บุคคลที่เขียนจดหมายถึง	คำเรียกหรือสรรพนามที่ใช้แทนตัว ผู้เขียนจดหมาย
พ่อ แม่	คุณพ่อ คุณแม่ ท่าน	ลูก ผม หนู
ปู่ ย่า ตา ยาย	คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย	หลาน ผม หนู
เพื่อน	ท่าน เพื่อน เธอ คุณ	ผม ฉัน ดิฉัน

3. การเขียนหน้าซองจดหมาย

การเขียนหน้าซองจดหมายเป็นการเขียนชื่อและที่อยู่ของผู้รับจดหมาย เพื่อให้บุรุษไปรษณีย์นำจดหมายไปส่งให้ได้ถูกต้อง จึงต้องเขียนให้ชัดเจน และถ้าแยกจดหมายส่งถึงผู้รับไม่ได้ บุรุษไปรษณีย์จะนำส่งกลับคืนมายังผู้ส่ง ดังนั้นผู้เขียนจดหมายจะต้องเขียนชื่อ ที่อยู่ ของตนไว้ที่มุมซ้ายของซองจดหมายด้วย แล้วปิดดวงตราไปรษณียากรให้ครบถ้วนตามราคาที่กำหนด

รูปแบบการเขียนจดหมาย

สถานที่ .....

(วัน เดือน ปี) .....

(คำขึ้นต้น) .....

(ข้อความในจดหมาย) .....

(คำลงท้าย) .....

(ลงชื่อผู้เขียน) .....

รูปแบบการจำหน่ายของจดหมาย

ชื่อและที่อยู่ผู้ฝาก	ที่ผนึกตรา ไปรษณียากร
ชื่อและที่อยู่ผู้รับ .... รหัสไปรษณีย์ ____ ____ ____ ____ ____	

หลักเกณฑ์การประเมินผลการเขียนจดหมาย

ฉลุย สุรสิทธิ์ (2522) ได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินผลการเขียนจดหมายนี้ ผู้ทำการประเมินจะต้องแยกจดหมายออกเป็นส่วน ๆ และแบ่งคะแนนให้เหมาะสมว่าควรจะให้คะแนนส่วนใดเท่าไร ทั้งนี้ก็ย่อมแล้วแต่ผู้ประเมินจะเห็นเหมาะสม ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. รูปแบบและความถูกต้อง มีข้อควรระวังเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้
  - 1) หัวจดหมาย หรือที่อยู่ของผู้ส่ง
  - 2) คำขึ้นต้น
  - 3) เนื้อความ
  - 4) คำลงท้าย
  - 5) การลงชื่อ
  - 6) การใช้ภาษา สำนวนภาษา และจุดประสงค์
2. ความสวยงามและความปราณีต มีข้อควรระวังดังนี้
  - 1) การวางเนื้อความ
  - 2) การเว้นเนื้อที่ว่างของขอบกระดาษจดหมาย
  - 3) การย่อหน้า และการเว้นวรรค
  - 4) ความสะอาด

3. ชองและความถูกต้อง มีข้อควรระวังดังนี้

- 1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ส่ง
- 2) ชื่อและที่อยู่ของผู้รับ
- 3) ขนาดของชองและสีของชอง
- 4) การผนึกดวงตราไปรษณียากร

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (2539) ได้ให้เกณฑ์การให้คะแนนจดหมาย (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) ดังนี้

1. รูปแบบถูกต้อง (2 คะแนน) พิจารณาดังนี้

- 1.1 วางรูปแบบถูกต้องครบ 4 ส่วน คือ
ที่อยู่ผู้เขียน วันเดือนปี คำขึ้นต้น คำลงท้าย ให้ 2 คะแนน
- 1.2 รูปแบบที่ถูกต้อง 2 - 3 ส่วน ให้ 1 คะแนน
- 1.3 รูปแบบที่ถูกต้อง 0 - 1 ส่วน ให้ 0 คะแนน

2. การใช้ภาษา (2 คะแนน) พิจารณาดังนี้

- 2.1 ใช้สรรพนามแทนผู้เขียน ผู้รับ ได้ถูกต้อง ให้ 2 คะแนน
- 2.2 สะกดคำถูกต้อง (ผิดได้ไม่เกิน 5 คำ) ให้ 1 คะแนน

3. คำขึ้นต้น - คำลงท้าย (1 คะแนน) พิจารณาดังนี้

- 3.1 คำขึ้นต้น - คำลงท้ายถูกต้อง ให้ 1 คะแนน
- 3.2 คำขึ้นต้น - คำลงท้ายไม่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน

4. เนื้อเรื่อง (2 คะแนน) พิจารณาดังนี้

- 4.1 ใจความครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง ให้ 2 คะแนน
- 4.2 ใจความไม่ครบตามที่ระบุในคำสั่งบางส่วน ให้ 1 คะแนน
- 4.3 ไม่มีใจความที่ระบุในคำสั่ง ให้ 0 คะแนน

5. ความสะอาดเรียบร้อย (1 คะแนน) พิจารณาดังนี้

- 5.1 ไม่มีขูดลบ ขีดฆ่า - ชองสะอาด ให้ 1 คะแนน
- 5.2 มีรอยลบ ขีดฆ่า - ชองไม่สะอาด ให้ 0 คะแนน

6. การจำหน่ายชอง (2 คะแนน)

จำหน่ายชองถูกต้องตามกรมไปรษณีย์โทรเลขกำหนด ดังนี้

- 6.1 มีชื่อที่อยู่ของผู้ส่ง ผู้รับ รหัสไปรษณีย์พร้อมลงคำไปรษณียากรถูกต้อง ให้ 2 คะแนน
- 6.2 มีชื่อที่อยู่ของผู้ส่งหรือผู้รับ อย่างใดอย่างหนึ่งถูกต้อง ให้ 1 คะแนน
- 6.3 จำหน่ายชองไม่ถูกต้องทั้งผู้รับและผู้ส่ง ให้ 0 คะแนน

ในการให้คะแนนการเขียนจดหมายจะต้องให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อที่จะตรวจสอบการเขียนของนักเรียนได้ทุกส่วน และสามารถทราบจุดบกพร่องในการเขียนจดหมายของนักเรียนแต่ละคนได้

2.6.5.3 การเขียนรายงานจากการอ่าน

การเขียนรายงานจากการอ่าน เป็นการเขียนบันทึกเรื่องราวที่ได้เห็น ได้ฟัง หรือได้อ่านจากหนังสือ จดบันทึกเรื่องราวเป็นคำพูดของตนเองอย่างสั้น ๆ เก็บไว้เป็นหลักฐาน และช่วยเตือนความจำ

วิธีการเขียนรายงานจากการอ่าน

1) อ่านเรื่องให้เข้าใจ

2) ตั้งคำถามและตอบคำถาม

- ใครเป็นผู้แต่ง
- ตัวละครมีใครบ้าง
- ข้อคิดที่ได้จากเรื่องคืออะไร
- เนื้อเรื่องเป็นอย่างไร

3) นำคำตอบมาเรียบเรียง จดบันทึกเป็นเรื่องราวตามรูปแบบการเขียนรายงานจาก

การอ่าน

เกณฑ์การตรวจรายงานจากการอ่าน

1. ส่วนประกอบของการเขียนรายงานจากการอ่าน (2 คะแนน) พิจารณาดังนี้ คือ

1.1 เขียนข้อความลงในแบบฟอร์มที่กำหนดให้ได้ถูกต้องครบทุกส่วน คือ

- ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง เนื้อเรื่องย่อ ตัวละครที่ชอบมากที่สุด ตัวละครที่ไม่ชอบ ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง ผลสุดท้ายของเรื่อง และชื่อผู้บันทึก ให้ 2 คะแนน

1.2 เขียนข้อความลงในแบบฟอร์มที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง 3-8 ส่วน ให้ 1 คะแนน

- เขียนข้อความลงในแบบฟอร์มที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง 0-2 ส่วน ให้ 0 คะแนน

2. การใช้ภาษา (2 คะแนน) พิจารณาดังนี้ คือ

2.1 คำและประโยค หมายถึง การเขียนคำและประโยคโดยคำนึงถึงการใช้ถ้อยคำ การใช้ประโยค การให้ความหมายของคำและประโยคได้ถูกต้องตามหลักการและเหตุผล

การตรวจให้คะแนน คะแนนเต็ม 3 คะแนน

- ใช้ถ้อยคำถูกเกิน 80% ของข้อความทั้งหมด ให้ 3 คะแนน
- ใช้ถ้อยคำถูกต้อง 61-79% ให้ 2 คะแนน
- ใช้ถ้อยคำถูกต้อง 50-60% ให้ 1 คะแนน
- ใช้ถ้อยคำผิดมากกว่า 50% ให้ 0 คะแนน

2.2 การเว้นวรรคตอน หมายถึง การเขียนแบ่งวรรคตอน แบ่งคำ แบ่งประโยคได้ถูกต้อง เมื่อจบประโยค หรือเริ่มย่อหน้าใหม่

การตรวจให้คะแนน คะแนนเต็ม 3 คะแนน

- เขียนวนวรรคตอนของคำ ข้อความ ได้ถูกต้องเกิน 80% ให้ 3 คะแนน
- เขียนถูกต้อง 61-79% ให้ 2 คะแนน
- เขียนถูกต้อง 50-60% ให้ 1 คะแนน
- เขียนถูกต้องไม่ถึง 50% ให้ 0 คะแนน

2.3 ความสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามหลักการเขียน หมายถึง ความสะอาดเรียบร้อยของงานเขียน ซึ่งคำนึงถึงการเขียนตัวหนังสือไม่ชัดเจน อ่านยาก เขียนสลับปรก มีรอยขีดฆ่า การเว้นระยะช่องไฟ

การตรวจให้คะแนน คะแนนเต็ม 3 คะแนน

- มีความสะอาดเกิน 80% ของข้อความทั้งหมด ให้ 3 คะแนน
- มีความสะอาดระหว่าง 61-79% ให้ 2 คะแนน
- มีความสะอาดระหว่าง 50-60% ให้ 1 คะแนน
- มีความสะอาดเรียบร้อยไม่ถึง 50% ให้ 0 คะแนน

3. การเสนอรายละเอียด

3.1 การเก็บใจความสำคัญ หมายถึง การเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านแล้วนำมาเขียนเป็นรายงาน

การตรวจให้คะแนน คะแนนเต็ม 2 คะแนน

- เขียนได้ใจความสำคัญ เข้าใจ ให้ 2 คะแนน
- เขียนไม่ได้ใจความสำคัญ แต่เข้าใจ ให้ 1 คะแนน
- เขียนไม่ได้ใจความสำคัญ และไม่เข้าใจ ให้ 0 คะแนน

3.2 แนวความคิด หมายถึง การเขียนเพื่อแสดงความเข้าใจในเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะข้อสันนิษฐาน แสดงความคิดเห็น คิดหาเหตุผล คิดแก้ปัญหา หรือให้ข้อคิดต่าง ๆ

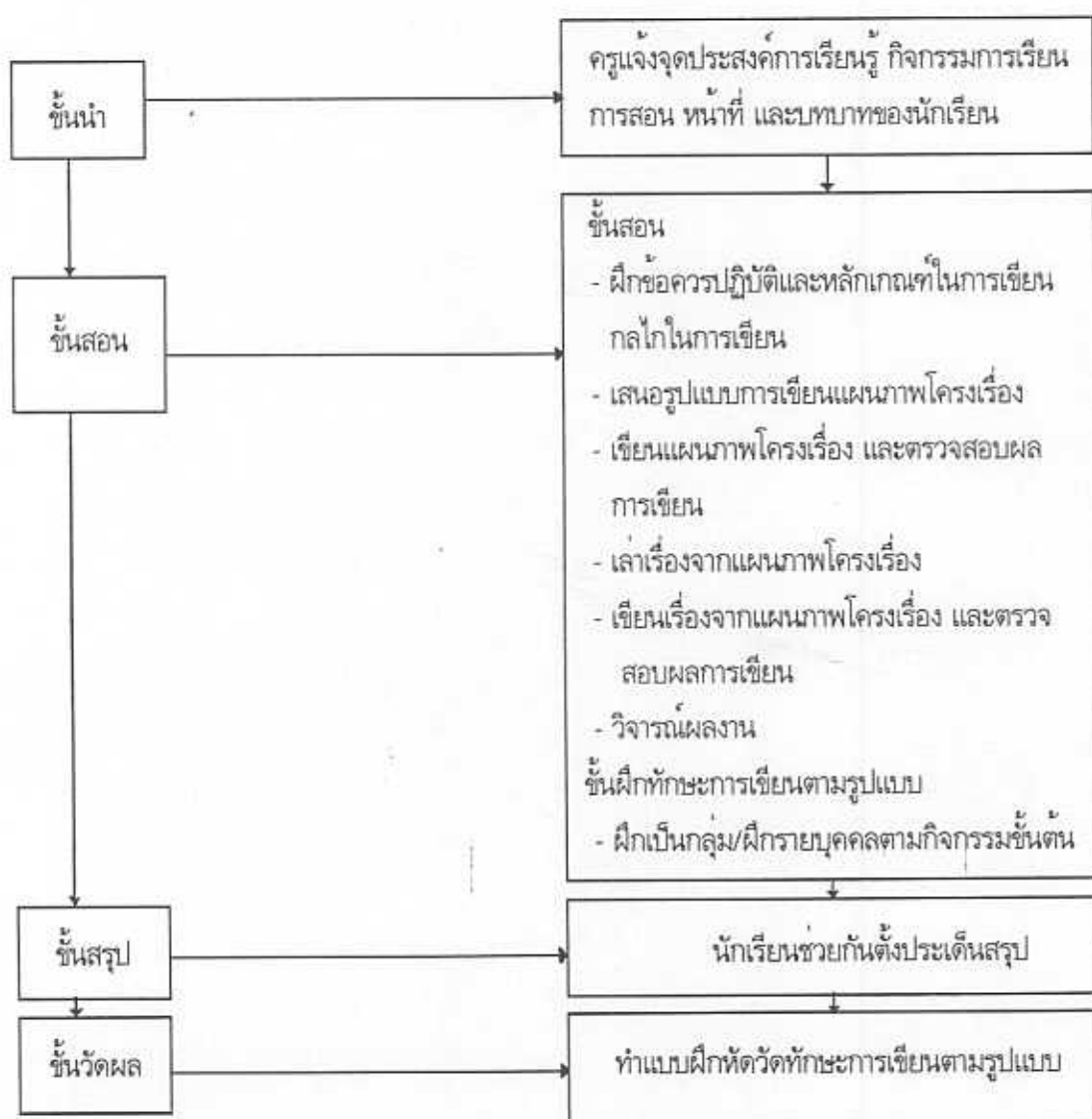
การตรวจให้คะแนน คะแนนเต็ม 2 คะแนน

- เขียนแสดงออกซึ่งความเข้าใจ ให้ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น คิดหาเหตุผลอย่างน้อย 2 ประเด็น ให้ 2 คะแนน

- เขียนแสดง 1 ประเด็น ให้ 1 คะแนน
- ไม่เขียนแสดงออกมาในประเด็นใดเลย ให้ 0 คะแนน

2.6.5.4 แนวการสอนที่จะใช้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการเขียนตามรูปแบบ

จากสภาพปัญหาของนักเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องรวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม สื่อความได้ และเขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอนเขียนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร จึงได้นำแนวการสอน และเทคนิควิธีการสอนเขียนแต่ละรูปแบบมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ได้ดังรูปแบบต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แสดงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนตามรูปแบบ

2.6.6 การสอนเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

สิ่งที่ควรเน้นเรื่องการเขียนในระดับชั้นนี้คือ การเขียนสะกดคำ คัดจดหมาย เขียนบันทึกสั้น ๆ การทำแบบฝึกหัดในบทเรียน การเว้นช่องไฟระหว่างตัวอักษร การเว้นวรรคตอนในข้อความให้ถูกต้อง มีความประณีตและรวดเร็วในการเขียน และควรฝึกให้เขียนแบบสร้างสรรค์ เช่น เขียนคำบรรยายภาพประกอบ รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนให้เหมาะสม ฝึกการเขียนเรื่องให้ถูกแบบ และการย่อความให้ได้ใจความชัดเจน คำที่นำมาให้เขียนเป็นคำที่ยากกว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นคำประเภทที่มีตัวการันต์มาก

2.6.7 การประเมินผลทักษะการเขียน

ฉวีวรรณ พลชนะ (2532) ได้กล่าวถึงการประเมินผลวัดผลทักษะการเขียนของนักเรียนว่า อาจจะทำได้โดยประเมินจากผลงานของเด็กที่ได้ฝึกฝนในแต่ละครั้งก็ได้ หรือหลังจากได้รับการฝึกฝนมาอย่างเพียงพอแล้วก็ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลในด้านนี้ก็ได้ โดยการให้ลงมือปฏิบัติจริง การสังเกต การจัดอันดับคุณภาพ แบบสำรวจรายการรวมไปถึงใช้ข้อสอบด้วย

พฤติกรรมกรรมการเขียนในระดับประถมศึกษาที่พอจะสรุปได้ดังนี้

- 1) การคัดลายมือ
- 2) การเขียนสะกดคำ
- 3) การเขียนต่าง ๆ ในลักษณะความเรียง
- 4) การเขียนในลักษณะย่อความ
- 5) การเขียนจดหมาย

แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการเขียนแผนภาพโครงเรื่อง การเขียนจดหมายส่วนตัว และการเขียนรายงานจากการอ่านหนังสือ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลทักษะการเขียน ประเมินได้จากผลงานของเด็ก โดยการให้ลงมือปฏิบัติจริง การสังเกต การจัดอันดับคุณภาพ แบบสำรวจรายการ และข้อสอบ เพื่อตรวจสอบความสามารถของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเขียนแต่ละประเภท

2.7 เอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2538) ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในรายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย จุดมุ่งหมาย กรอบแสดงลักษณะ กระบวนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนและสรุปหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

2.7.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และวิเคราะห์ วิจัยผลการปฏิบัติจากการใช้วงจรปฏิบัติการ 4 ขั้น คือ การวางแผน การลงมือกระทำจริง การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติการดำเนินต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่

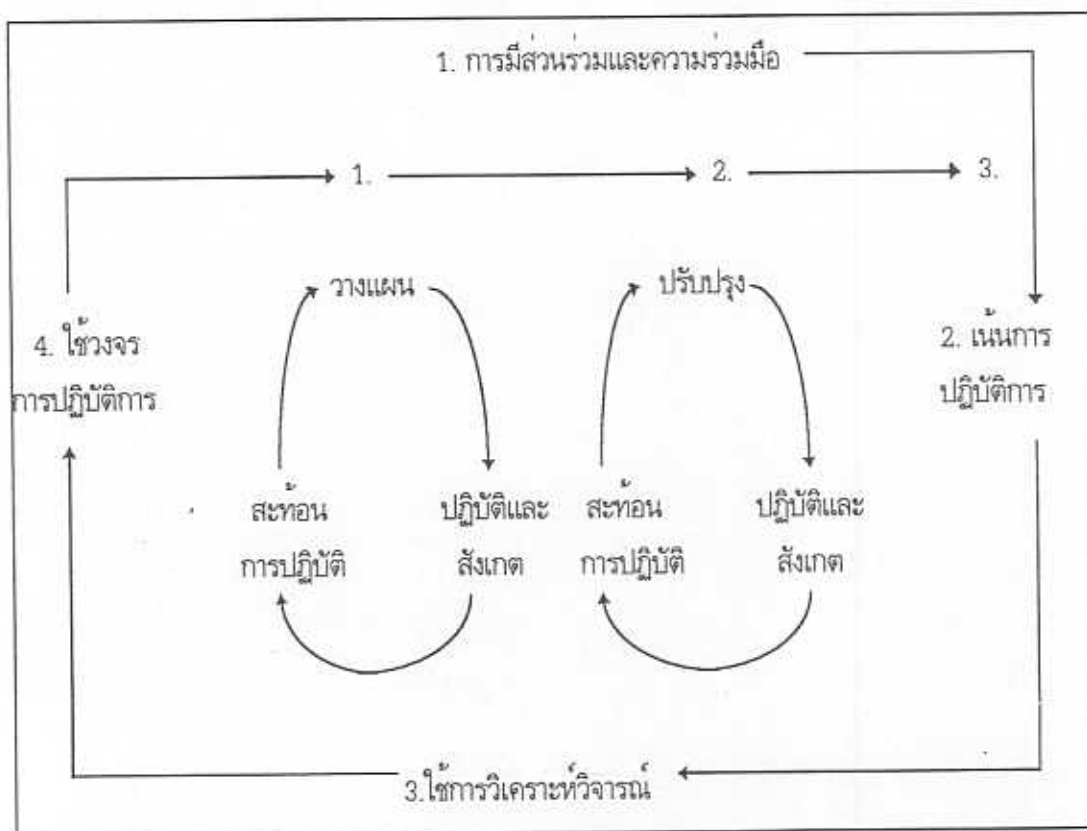
ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จุดมุ่งหมายสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ มีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนำงานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์สภาพการณ์ปัญหา อันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจากนั้นจะใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติที่ผ่านมา เสาะหาข้อมูล และวิธีการที่คาดว่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ แล้วนำวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

2.7.3 กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือ (Participation and Collaboration) ใช้ทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการของการวิจัย ทั้งการเสนอความคิดเชิงทฤษฎี และการปฏิบัติ ตลอดจนการวางนโยบายการวิจัย
- 2) เน้นการปฏิบัติ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ใช้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา
- 3) ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) การวิเคราะห์การปฏิบัติการณ์อย่างลึกซึ้ง จากสิ่งที่สังเกตได้จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผลเพื่อการปรับแผนการปฏิบัติการ
- 4) ใช้วงจรการปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflecting) ตลอดจนการปรับปรุงแผน (Re-planning) เพื่อนำไปปฏิบัติเพื่อเผยแพร่ต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปเป็นกรอบภาพแสดงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแสดงลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (The main Features of action research adapted from Kemmis & McTaggart, 1992 และ Zuber-Skerritt, 1991)

2.7.4 กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีข้อตกลงเบื้องต้น (Basic assumption) ว่าเป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สืบค้นปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจะต้องมีการจัดระบบการสืบค้นหาความรู้ที่มีเหตุผล การวิจัยจึงเน้นกระบวนการคิด และลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ที่ได้จากการคิดและการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้ลำดับขั้นตอนของจิตวิทยาการเรียนรู้ มากกว่าการใช้ลำดับความคิดเชิงจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อบอกความเป็นเหตุผลต่อกัน (ซึ่งใช้กันเป็นส่วนมากในการวิจัยทั่ว ๆ ไป ส่วนการที่มีการเขียนรายงานการวิจัย)

กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ในการดำเนินการดังนี้

1) การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนจึงจะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะ

ต้องมีทฤษฎีรองรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น การวิเคราะห์สภาพปัญหา (Thematic Concern) ควรพิจารณาให้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบดังนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู นักเรียน เนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อม

2) เลือกปัญหาสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณา ลักษณะของปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนอาจจะต้องสร้างสมมติฐาน (Hypothesis) ของการวิจัยในรูปแบบของข้อความที่ต้องการที่จะประเมิน ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับหลักการ หรือทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

3) เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่ใช้จะมี 2 ลักษณะคือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ หรือฝึกหัดตามวิธีการ เช่น อุปกรณ์การเรียน การสอน แบบฝึก เป็นต้น และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

4) บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดของแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติการ คือ ในขั้นตอนของ การวางแผนงาน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติการต่อไป และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน

5) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลเพื่อให้แน่ใจความถูกต้อง แสดงรายละเอียดอธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสมเปรียบเทียบข้อแตกต่าง และคล้ายคลึงของข้อมูล

6) ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุและวิธีแก้ปัญหานั้นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principle) รูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติ หรือข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) หรือทฤษฎี (Theory) ทั้งนี้ ต้องอาศัยหลักตรรกวิทยาโดยวิธีอุปนัย (Inductive) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัย

2.7.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กระบวนการวิจัยนี้เมื่อกล่าวในเชิงนำไปใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนจริงในโรงเรียน มีวิธีดำเนินการตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Spiral) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ/หรือผู้บริหาร เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไข ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในชั้นวางแผนงานมาดำเนินการ โดยใช้การวิเคราะห์ วิจัย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงานประกอบไปด้วย เพื่อทำการแก้ไข ปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีการยืดหยุ่นปรับได้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าช่วย อาทิ

1. การจดบันทึก ครูและผู้วิจัยใช้การจดบันทึกบรรยายสภาพการณ์เชิงรูปธรรมที่เด็กคนหนึ่ง (หรือกลุ่ม) ได้พบในระยะเวลายาวต่อเนื่องกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยนั้น

2. การบันทึกสนาม (Field notes) เป็นการจดบันทึกเหมือนการใช้ระเบียบสะสม แต่การใช้บันทึกสนามจะจดตามสภาพที่เห็นโดยไม่ใช้ข้อคิดเห็นส่วนตัว หรือการแปลความ การบันทึกโดยวิธีนี้ ครู/ผู้วิจัยจะเห็นพฤติกรรมที่เกิดตามสภาพการณ์ที่แท้จริง

3. การบันทึก/บรรยายถึงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Ecological Behavioral Description) เป็นการจดบันทึกที่พยายามให้ความเข้าใจลำดับขั้นของพฤติกรรมในชั้นเรียนที่กำลังเป็นอยู่ และมีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้าง เช่น ขณะบรรยายภาคในชั้นเรียนกำลังเครียด มีนักเรียน 2-3 คน ส่งเสียงหัวเราะออกมา

4. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ เช่น คู่มือครู สมุดเตรียมการสอน สมุดจดงานและสมุดทำแบบฝึกหัดของนักเรียน บันทึกผลการเรียน รายงานประจำปีของโรงเรียน เอกสารแสดงกฎ/ระเบียบ หรือนโยบายของโรงเรียน เป็นต้น

5. การจดบันทึกอนุทินหรือจดหมายเหตุรายวัน (Diaries) เป็นการบันทึกส่วนบุคคล (ไม่จำเป็นต้องเป็นความลับส่วนตัว) ที่ระบุถึงหัวข้อเรื่องราวที่ตนเองสนใจอันเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน นักเรียนควรได้รับการสนับสนุนให้แสดงความรู้สึก หรือข้อคิดเห็นในแง่ของตนเอง โดยการเขียนลงอนุทิน

6. การจดบันทึกลงในกระดาษแข็งเป็นรายเรื่อง (Item Sampling Cards) เป็นการจดบันทึกเหมือนอนุทิน แต่เน้นเฉพาะเรื่องในช่วงเวลาหนึ่ง ครูหรือนักเรียนควรจดบันทึกเป็นรายวัน วันละหนึ่งเรื่องลงในกระดาษแข็งแต่ละใบแยกกัน

7. การใช้เอกสารจากแฟ้มรายงาน (Portfolio) เช่น รายงานการประชุมของโรงเรียน ของหมวดวิชา ข่าวทางราชการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังดำเนินการวิจัยอยู่ บทความ หรือการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน

8. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้แบบสอบถามศึกษาข้อมูลเชิงความคิดเห็นแบบปลายเปิดหรือใช้แบบปลายเปิดที่มีตัวเลือกให้ตอบ จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดครบถ้วนเพียงพอ ผู้วิจัยต้องกำหนดหัวข้อของเรื่องที่จะถามให้รัดกุมและครอบคลุม

9. สัมภาษณ์ (Interview) เทคนิคการสัมภาษณ์ทำให้ได้คำถามได้ยืดหยุ่นกว่าการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ดำเนินการได้ 3 ลักษณะคือ แบบไม่ได้วางแผน (Unplanned) คือ

การสนทนาแบบไม่เป็นทางการระหว่างครูกับครู หรือครูกับนักเรียน แบบวางแผนแต่ไม่มีโครงสร้าง (Planned but Unstructured) เปิดโอกาสให้ผู้สนทนาเลือกหัวข้อที่สนใจจะพูด ผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามอื่น ๆ ประกอบเพื่อให้คำตอบที่ชัดเจนเข้าประเด็น และแบบสุดท้ายคือ แบบมีโครงสร้าง (Structured) คือการสัมภาษณ์ที่เป็นไปตามชุดคำถามที่ได้เตรียมการเอาไว้

10. การใช้สังคมมิติ (Sociometric methods) เพื่อตรวจสอบดูความสัมพันธ์เชิงสังคมในกลุ่มนักเรียน โดยใช้คำถามว่า เขาชอบที่จะทำงาน/หรือไม่ทำงานกับใคร เขาชอบที่จะสังสรรค์/หรือไม่สังสรรค์กับใคร แล้วนำชื่อที่ถูกรับไว้มาย่อยหาความสัมพันธ์ว่าใครเป็นที่นิยมของกลุ่มหรือใครถูกกลุ่มเพิกเฉย

11. การใช้แบบทดสอบปฏิสัมพันธ์และแบบสำรวจรายการ (Interaction schedules and checklists) เพื่อความสะดวกและเชื่อถือได้ในการสังเกตพฤติกรรมระหว่างครูและนักเรียน ผู้วิจัยอาจสร้างบรรยากาศแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน แล้วใช้ประกอบการสังเกตการณ์ (Check) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นไปตามรายการที่มีอยู่ เช่น การใช้คำถามของครู โอกาสในการตอบคำถามนักเรียน เป็นต้น

12. การใช้เครื่องบันทึกเสียง (Tape recording) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ในการเขียน - การสอนเป็นกลุ่มเล็ก หรือในการสนทนาตัวต่อตัว

13. การใช้วิดีโอทัศน์ (Video - recording) บันทึกภาพและเสียงลงบนเครื่องวิดีโอทัศน์ เพื่อให้เห็นกิจกรรมทั้งชั้น หรือเลือกบันทึกรายการประเด็นที่น่าสนใจ จะมีประโยชน์มากในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ภายหลัง

14. การใช้แบบทดสอบ (Test) ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ วัดจุดเด่น - ข้อด้อยในเนื้อหาวิชาของผู้เรียน เป็นต้น เป็นการรวบรวมข้อมูลทางด้านความสามารถทางสมองของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมมองต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการถก - อภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมและพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติการต่อไป

2.7.6 สรุปหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ต้องการตระหนักอยู่เสมอ คือ กลุ่มของบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย นั่นคือ การวิจัยชนิดนี้ไม่ควรจะทำตามลำพัง และควรใช้วงจรของกระบวนการวิจัยซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงานแล้วดำเนินกิจกรรมที่ปรับปรุงใหม่ วงจรของ 4 ขั้นตอนดังกล่าว จะมีลักษณะการดำเนินการเป็นบันไดเวียน (Spiral) กระทำซ้ำตามวงจร จนกว่าจะได้ผลปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการอาจเริ่มต้นโดยครู/นักวิจัยหรือนักการศึกษา แล้วปฏิบัติการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่

พัฒนาขึ้น โดยรับฟังความคิดเห็น/ข้อติเตียนของผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือสังคมภายนอก บันทึกผลการปฏิบัติการที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ขั้นตอนที่สำคัญ นั่นคือ (ก) บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการฝึกปฏิบัติ (ข) บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาและการสื่อสารในห้องเรียน และกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข (ค) บันทึกผลของการเปลี่ยนแปลงของสัมพันธภาพทางสังคมและการจัดระบบองค์การที่ลดอุปสรรคต่อการฝึกปฏิบัติ และ (ง) บันทึกผลของพัฒนาการที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญของการวิจัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำมาสู่การสรุปเป็นผลงานวิจัยและแสดงให้เห็นแนวทาง หรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของสิ่งที่ศึกษานั้น

จากที่กล่าวมา สรุปหลักการสำคัญ ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลง (Changing) การศึกษานั้น และเรียนรู้ลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการทำงานของกลุ่ม (Participatory) และใช้การปรึกษาหารือร่วมมือทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติตามแนวทางที่กลุ่มกำหนด
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยประเมินตรวจสอบในทุก ๆ ขั้นตอนเพื่อปรับปรุงการฝึกหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรมมาสร้างเป็นข้อสมมติฐาน ทดลอง ฝึกปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบ (test) ว่าข้อสมมติฐานของแนวคิดนั้นผิดหรือถูก
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคล (ครู / นักวิจัย) คนเดียวที่พยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะปฏิบัติต้องปรึกษา/รับฟังข้อคิดเห็นและอาศัยการร่วมปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญ
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ใหม่ ที่ให้แนวทางปฏิบัติเป็นรูปธรรมจากการบันทึก (Records) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหา การแก้ไขปัญหา การปรับปรุง และได้ผลสรุปที่สมเหตุสมผล ในขณะเดียวกันสามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) ได้

แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ เมื่อนำมาใช้วิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้เรียนรู้และวิเคราะห์วิจารณ์จากผลที่ได้จากการปฏิบัติ จะทำให้รูปแบบการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของชั้นเรียนและระบบของโรงเรียนของตนได้อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมา สามารถเปรียบเทียบขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัย

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน ดังต่อไปนี้

วันเพ็ญ สุภักดิ์ (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด โรงเรียน วัดลาดชะโด ซึ่งแบ่งระดับความสามารถทางการเรียนของนักเรียน สูง ปานกลาง ต่ำ ปรากฏว่านักเรียนที่อ่านแล้วทำแบบฝึกหัดและนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูงมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนปานกลางจะมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สุทธิพันธ์ (2529) ที่ได้ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความ โดยการใช้แบบฝึกการอ่านมีคะแนนการอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกการอ่าน

วชิระ จันทาโทอ่อน (2532) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน การเขียนสะกดคำ และความคงทนในการจำสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน บ้านสว่าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียน และความเข้าใจในการอ่านและการเขียนสะกดคำดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ มุ่งหมาย (2538) และ Winkinson (1991) ที่พบว่า ผลของการใช้รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านในใจทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความรู้สึกที่ดีต่อการอ่านในใจและสนใจการอ่านในใจมากกว่าการอ่านออกเสียง

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2533) ได้ศึกษาสัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรเจลา ศรีดงน้อย (2539) และ Boyle (1986) ที่กล่าวว่า การสอนธรรมชาติของการสอนอ่านและการสอนโดยใช้แผนภูมิเนื้อหาทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถสรุปเรื่องหรือเขียนย่อความได้ดี

สุนันtha มั่นเศรษฐวิทย์ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้วิธีวิทยาศาสตร์พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด 10 ชุด ของนักเรียนพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับ และความสามารถในการกำหนดคำทำนายของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณณี สายเสมา (2536) ที่พบว่า สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธีการทำนายสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Davidson (1971) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคำถามของครูกับคำตอบของนักเรียน ในขณะที่มีกิจกรรมการอ่านแบบธรรมดาและแบบให้ใช้ความคิดขณะที่อ่าน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านโดยถูกฝึกให้คิดอยู่เสมอมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามไปในรูปคิดเชิงวิจารณ์ และพอใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา ส่วนนักเรียนที่เรียนการอ่านแบบธรรมดา มีแนวโน้มที่จะตอบคำถามแบบไม่มีความคิดเชิงวิจารณ์และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นออกมา

Blair และ Rathes (1978) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านที่มีการวินิจฉัยโดยไม่ต้องใช้เหตุผล จุดมุ่งหมายเพื่อหาความแตกต่างของความเข้าใจในการอ่านระหว่างการระลึกได้ การวินิจฉัยขั้นต้น และการวินิจฉัยขั้นสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 5-6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งใน ซิดาโก จำนวน 102 คน ผลการวิจัยพบว่า คำถามที่ให้วินิจฉัยทำให้นักเรียนได้คะแนนต่ำกว่าคำถามที่มีความหมายตามตัวอักษร นักเรียนที่ตอบคำถามที่ให้วินิจฉัยขั้นต้น และขั้นสุดท้ายทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

ทับทิม พรหมวิหารสังจา (2533) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียนกับการสอนปกติ โดยทดลองกับนักเรียน โรงเรียนสาธิตมอญดินแดง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 45 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนโดยใช้นิทานเป็นบทเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร สันทา (2537) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เคยเรียน โดยใช้นิทานประกอบภาพการ์ตูนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Kinder (อ้างถึงใน จุรีพร สันทา, 2537) ได้สำรวจการใช้การ์ตูนประกอบการสอนของครูในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ปรากฏผลดังนี้

1. ครูทุกคนมีความพอใจในประโยชน์ของการ์ตูน
2. นักเรียนร้อยละ 97 ชอบเรียนกับครูที่ใช้การ์ตูนสอน
3. การ์ตูนมีประโยชน์มากที่สุดสำหรับครูที่สอน วิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทย
4. ประโยชน์ของการ์ตูนอยู่ที่การเข้าใจภาพประกอบ การดึงดูดความสนใจ การจูงใจ การให้ความชัดเจน การเน้นให้เกิดอารมณ์
5. ครูและนักเรียนเห็นพ้องต้องกันว่าพอใจหนังสือแบบเรียนที่มีการ์ตูนเป็นภาพประกอบ

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการเขียน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกทักษะการอ่านช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติ ได้แก่ การใช้วิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด ดังเช่นงานวิจัยของ วันเพ็ญ สุภิกิตย์ (2528) การอ่านจับใจความ

โดยการใช้แบบฝึกการอ่าน งานวิจัยของ พรทิพย์ สุทธิพันธ์ (2529) การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทย เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน การเขียนสะกดคำ และความคงทนในการจำ งานวิจัยของวชิระ จันทาโทอ่อน (2532) การอ่านจับใจความโดยวิธีสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน งานวิจัยของ สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2533) การใช้วิธีวิทยาศาสตร์พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ งานวิจัยของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2534) การอ่านจับใจความภาษาไทยโดยวิธีทำนาย งานวิจัยของ อรุณณี สายเสมา (2536) การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านในใจ งานวิจัยของ สันติ มุ่งหมาย (2538) การสอนตามธรรมเนียมการสอนอ่าน งานวิจัยของ ฉัตรเจลา ศรีดงน้อย (2539) จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ Davidson (1971) Blair และ Rath (1978) Boyle (1986) Wilkinson (1971) พบว่า ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคำถามของครูกับคำตอบของนักเรียน รวมถึงการใช้แผนภูมิเนื้อหาจะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ ทับทิม พรหมวิหารสังจา (2533) จูรีพร สันทา (2537) สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้นิทานประกอบภาพการดูเป็นบทเรียนจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการอ่านในใจและการเขียนตามรูปแบบให้สัมพันธ์กัน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้กิจกรรมที่ผ่านการวิจัยมาแล้วว่าเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ เลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนหลาย ๆ ประเภท เพื่อเป็นการสร้างความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาหลาย ๆ รูปแบบ จัดให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ภายในกลุ่มมีการช่วยเหลือกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในการเรียน เน้นฝึกทักษะทางภาษาเพื่อนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายและประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงสุด ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย